

VANHAHERMANNI

OMINAISPIIRTEIDEN MÄÄRITYS

2018

KANTAKAUPUNGIN ASEMAKAAVOJEN UUDISTAMINEN

Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy
Kati Salonen ja Mona Schalin Arkkitehdit Oy
Arkkitehtitoimisto Kristina Karlsson

VANHAN HERMANNIN OMINAISPIIRTEIDEN MÄÄRITYS

Helsingin kantakaupungin kaupunginosakohtaiset kulttuuriympäristöselvitykset

Tilaaja

Helsingin kaupunki Kaupunkiympäristön toimiala
Maankäyttö ja kaupunkirakenne
Asemakaavoitus / Kantakaupunkitiimi

Ohjausryhmä

Crista Toivola, arkkitehti Kymp/Aska
Sakari Mentu, arkkitehti Kymp/Aska
Kerttu Kurski-Issakainen, arkkitehti Kymp/Aska
Milla Nummikoski, arkkitehti Kymp/Aska
Janne Prokkola, yksikön päällikkö Kymp/Aska
Hanna Pikkarainen tiimipäällikkö Kymp/Aska
Anu Lamminpää, maisema-arkkitehti Kymp/Kamu
Jouni Heinänen, tiimipäällikkö Kymp/Kamu
Sari Saresto, kulttuuriympäristöpäällikkö Kuva/Kulttuuriympäristö
Sari Viertiö, arkkitehti Kymp / Rakennusvalvonta
Hanna-Leena Rissanen, arkkitehti Kymp / Rakennusvalvonta
Henrik Wager, ylitarkastaja, Ely-keskus

Tekijät

Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy
Kati Salonen ja Mona Schalin Arkkitehdit Oy
Arkkitehtitoimisto Kristina Karlsson

Matti Liski, maisema-arkkitehti MARK
Tiina Perälä, maisema-arkkitehti MARK
Mona Schalin, arkkitehti SAFA
Kristina Karlsson, arkkitehti SAFA
Varvara Protassova, arkkitehti
Liisi Warttinen, tait. yo.
Lilja Palmgren, maisema-arkkitehti yo.

Valokuvat

Arkistokuvat:
ks. kuvatestit

Uudet valokuvat 2017 ja 2018:
Mona Schalin / Liisi Warttinen
Näkymä Oy ks. kuvatestit

Taitto

Liisi Warttinen

Vanhan Hermannin ominaispiirteitä käsittelevä selvitys kuuluu syksyllä 2017 suoritettuna kolmiosaisen konsulttityön kokonaisuuteen, jonka otsikko on Alppiharjun, Vallilan ja Vanhan Hermannin ominaispiirteiden määrittäminen. Helsingin kaupunki Kaupunkiympäristön toimiala Maankäyttö ja kaupunkirakenne on asemakaavatyötä varten käynnistänyt Helsingin kantakaupungin kaupunginosakohtaisten kulttuuriympäristöselvitysten laatimisen. Tähän kokonaisuuteen liittyen konsulttityön tarkoituksena on määrittää tarkemmin ko. kaupunginosien erityiset ominaispiirteet, lähtökohtana Helsingin kaupungin omana työnä laaditut Kallion ja Kampin ominaispiirreselvitykset. Konsulttityössä on lisäksi kehitetty työmenetelmiä ja analyysimalleja tehtävän kannalta tarkoituksenmukaiseen suuntaan. Varsinkin maisemakysymysten ja puistojen osalta sekä kaupunkitilan ominaispiirteiden graafiset analyysit ovat kehittyneet Alppiharjua, Vallila ja Vanhaa Hermannia käsittelevän konsulttityön aikana.

Konsulttityön ovat suorittaneet pääkonsultti Näkymä Oy sekä alikonsultit Kati Salonen ja Mona Schalin Arkkitehdit Oy ja Arkkitehtitoimisto Kristina Karlsson. Ohjausryhmä ja konsultit ovat kokoontuneet kolme kertaa työn ajan.

Kuten vastaavissa tehtävissä yleensä, työvaiheet ovat olleet lähdemateriaalin kokoaminen ja siihen tutustuminen, lukuisat maastokäynnit, joihin on kuulunut laaja valokuvadokumentointi, alueiden keskeisten suunnittelu- ja rakennusvaiheiden tarkastelu, ominaispiirteiden analyysi sekä raportin kokoaminen ja taitto.

Raporttiaineistoa on esitelty ohjausryhmälle ja siitä on käyty laajaa keskustelua kokouksissa.

Alustavan työohjelman mukaisesti tarkastelualueesta määritellään seuraavat ominaispiirteet:

- asemakaavan ominaisuudet, pinnanmuodostus, näkyvät rakentumisvaiheet ja muutokset, katutien luonne, puistot ja istutukset
- korttelikohtaiset: korttelirakenne, arkkitehtuurityylit, tehokkuus, toiminnot, rakennustyyppit, aikakerrokset
- rakennus- tai kohdekohtaiset: suojelu, asema maamerkinä
- nykyisen suojelutilanteen ajantasaisuus suhteessa havaittuihin arvoihin

Jokaisesta kolmesta tarkastelualueesta on koottu erillinen raportti, joka toimii sekä omana kokonaisuutena että yhdessä muiden raporttien kanssa. Kaupungin tuottamana paikkatietoaineistona raportteihin sisältyvät rakennuskannan ikäjakautumaa, käyttöä, kaavoitus- ja suojelutilannetta koskevat teemakartat.

Raporttien viimeistelyvaihe on ajoittunut helmikuulle 2018. Raporttien toimitustyö, kokoaminen ja taitto on ollut pääosin Mona Schalinin ja Liisi Warttisen vastuulla, analyysikarttojen osalta Näkymä Oy:n ja arkkitehti Kristina Karlssonin vastuulla.

SISÄLLYSLUETTELO

s. 4 HERMANNI 21. KAUPUNGINOSA

s. 10 1. KAAVOITUSHISTORIAA

s. 10 Hermannin rakentaminen

s. 14 Asemakaava 1941

s. 16 2. RAKENNUSKANTA

s. 18 2.1 Rakennukset ja niiden suunnittelijat

s. 24 Hermannin 1950-luvun kerrostalojen ominaispiirteet

s. 28 2.2 Julkinen rakentaminen

s. 29 3. KORTTELIRAKENNE JA PIHAT

s. 32 4. PUISTOT JA ISTUTUKSET

s. 32 Puistojen kehitys

s. 34 Puistojen ja viheralueiden ominaispiirteet

s. 38 Katuistutukset ja katunäkymien merkittävä puusto

s. 42 5. HERMANNIN VAALITTAVAT OMINAISPIIRTEET

s. 47 6. SUOJELUTILANNE JA ARVOYMPÄRISTÖT

s. 50 LÄHTEET

HERMANNI 21. KAUPUNGINOSA

Seuraava teksti perustuu pääosin Tommi Lindhin selvitukseen Helsingin kantakaupungin rakennuskulttuuri, Vallilan ja Hermannin kaupunginosien inventointi 1997 (seuraavassa Lindh 1997).

Sijainti

Helsingin 21. kaupunginosa sijaitsee Hämeentien ja Vanhankaupungin lahden välissä Sörnäisten (10.) pohjoispuolella ja Toukolan (23.) eteläpuolella.

Luonnonolot

Vanha Hermann erottuu suurmaisemassa selänteenä. Kaupunginosa on sijoittunut selänteen harjalle ja reunarinteelle. Pinnanmuodostuksen osalta koko alueelle on ominaista suuret korkeuserot. Alueen poikki kulkee pohjois- eteläsuuntainen pitkittäisharjanne, jolta rinteet viettävät alas etelään ja itään. Maasto laskee alueen pohjoispäässä kohti Vallilan laaksoa. Topografia vaihtelee välillä 2-28 m merenpinnan yläpuolella (mpy). Alueen matalin kohta on sen koilliskulmassa, Haukilahdenpuistossa, ja korkein kohta on korttelin keskellä alueen keskivaiheilla.

Kaupunginosan yleistä historiaa

Hermannin nimi tulee vapaaherra Herman Sigfrid Ständertskjöld-Nordenstamin (1854- 1934) mukaan. Hän erotutti omistamastaan Kumpulan kartanosta kolme aluetta, joilta hän ryhtyi vuokraamaan asuntotontteja

vuonna 1883. Kaksi alueista oli nimeltään Hermanstad I ja Hermanstad II. Ne esiintyvät Helsingin painetussa kartassa vuodelta 1892.

Tommi Lindh on käyttänyt seuraavaa jakoa Hermannissa: Sörnäisten vankilan alue. Eläinlääketieteellinen korkeakoulun alue, Sörnäisten teurastamon alue, Hermannin asuinalue sekä Kyläsaari.

Sörnäisten vankilan alue

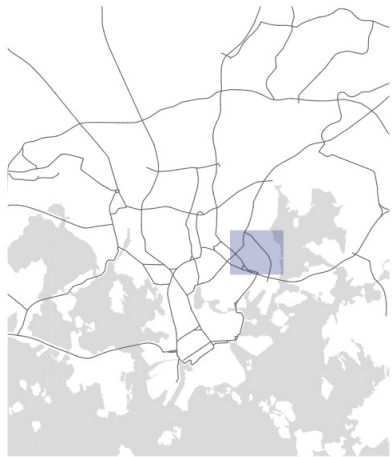
Vankilan pitäminen on Hermannin kaupunginosan vanhin edelleen jatkuva toiminto. Sörnäisten vankilan rakennukset edustavat myös Hermannin vanhinta rakennuskantaa 1800-luvun lopulla rakennettuine tiilirakennuksineen. Alueen luonne on muurin sisäpuolella sulkeutunut ja melko ahdas .

Hermannin asuinalue

Varsinainen Hermannin asuntokaupunginosa on hyvin yhtenäinen 1950-luvulla rakennettu alue. Vain pari vanhempaa ja joukko uudempia rakennuksia poikkeaa jonkin verran kokonaisuudesta.

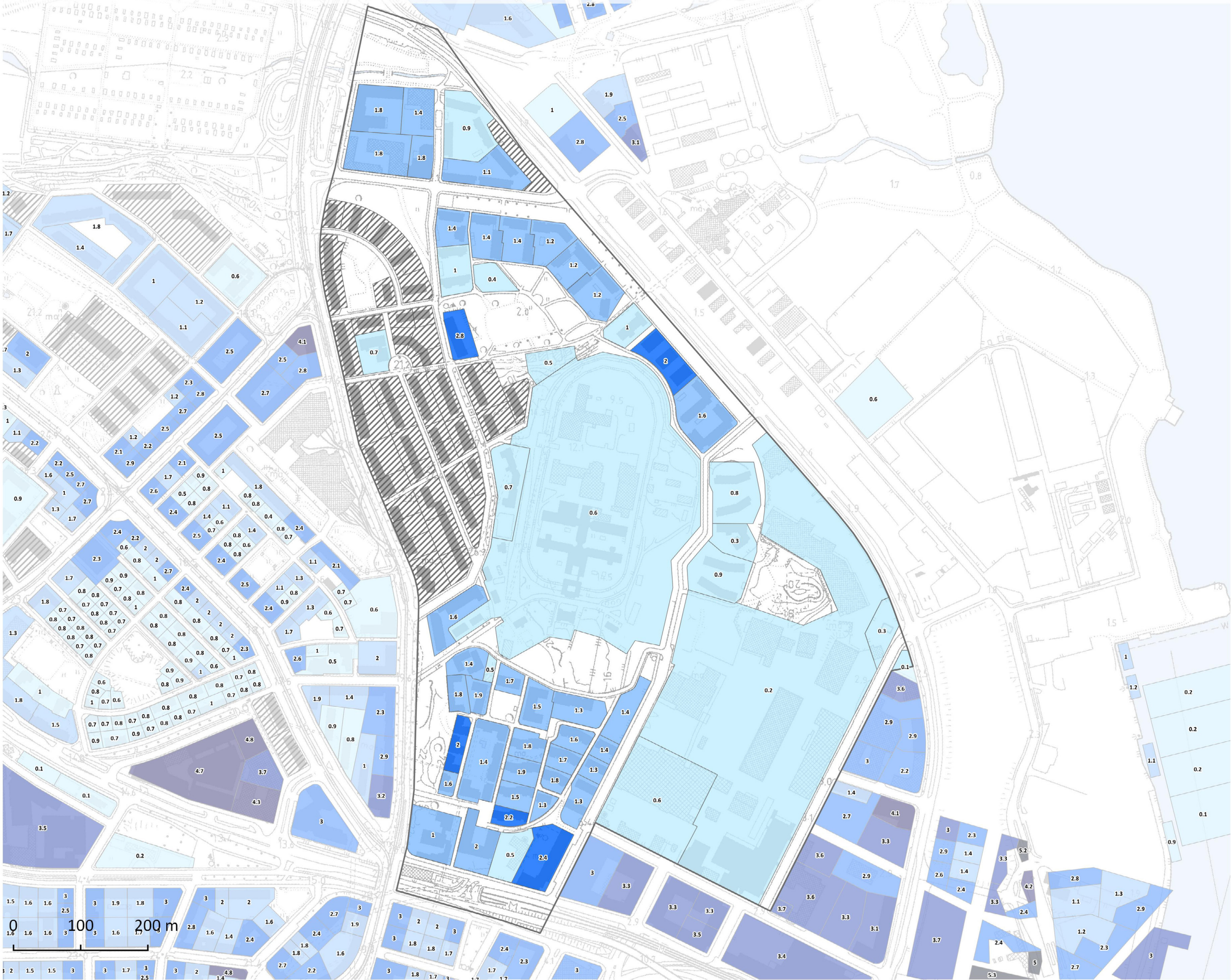
Helminkadun kaarisommitelmaa ja Saarenkadun aukiosommitelmaa lukuun ottamatta alueen kerrostalot ovat pohjois-eteläsuuntaisia lamelleja itään laskevassa rinteessä. (Lindh 1997)

ASEMAKAAVATILANNE V. 2016 LOPUSSA OSA-ALUEELLA - Hermanninmäki

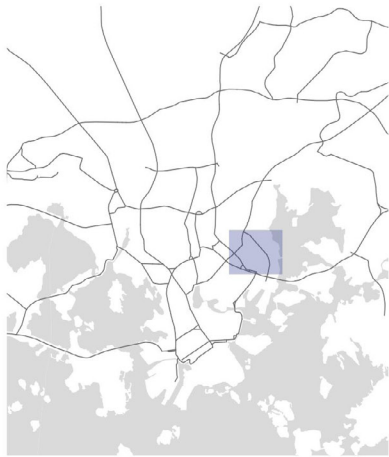
© Helsingin kaupunki
Aineistot: HSY/SEUTURAMAVA 2016,
Kaupunkimittaus 2017
Toteutus: E-MN/Kymp/Aska/Ase

KAAVAN MUKAINEN TONTTITEHOKKUUS V. 2016 LOPUSSA OSA-ALUEELLA - Hermanninmäki

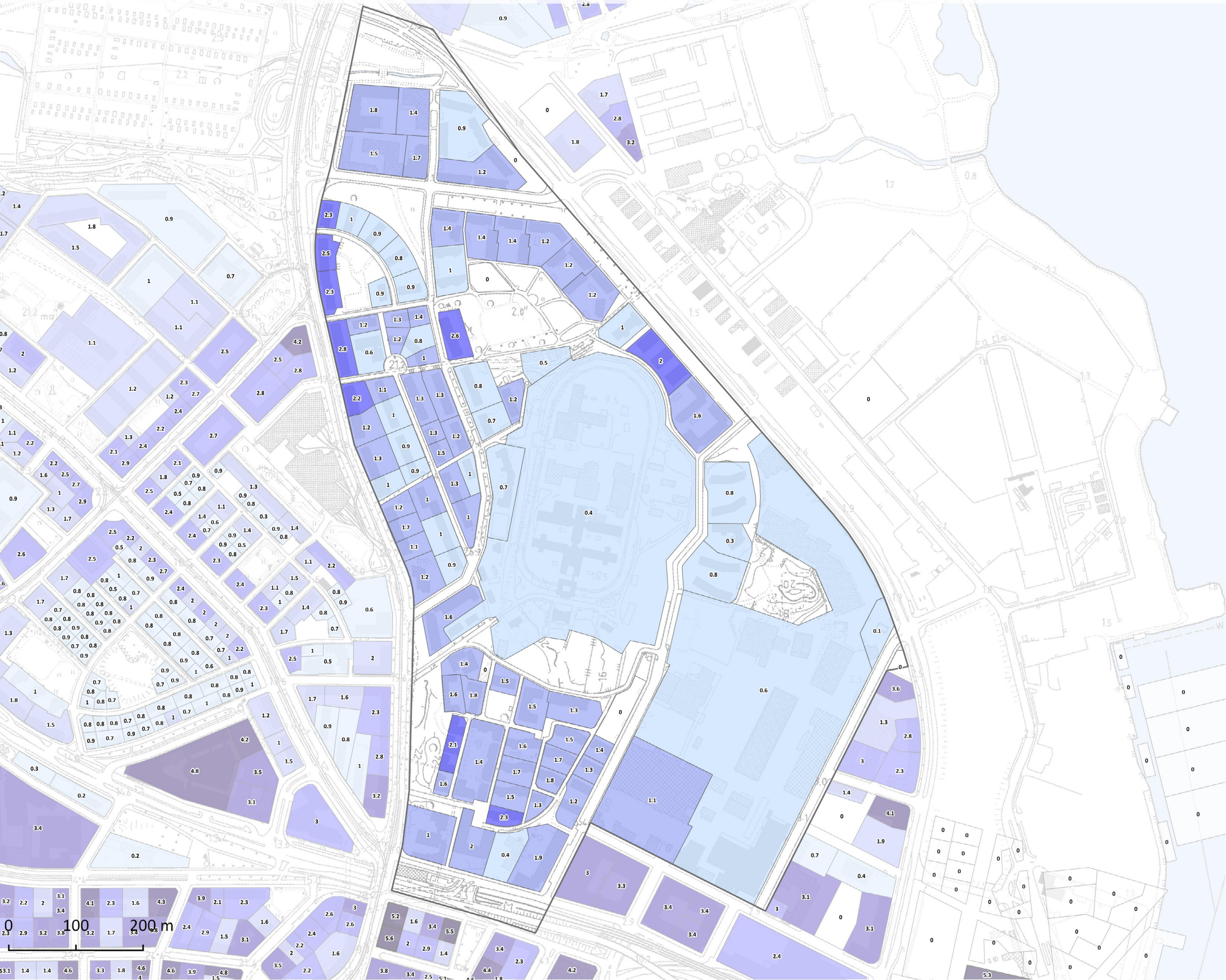
Kaavan mukainen tonttitehokkuus

- > 0 - 1
- > 1 - 2
- > 2 - 3
- > 3 - 4
- > 4 - 5
- > 5
- Ei tietoa

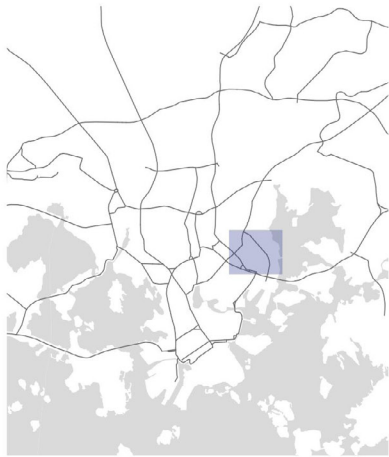
© Helsingin kaupunki
Aineistot: HSY/SEUTURAMAVA 2016,
Kaupunkimittaus 2017
Toteutus: E-MN/Kymp/Aska/Ase
12.10.2017

TOTEUTUNUT TONTTITEHOKKUUS V. 2016 LOPUSSA OSA-ALUEELLA - Hermanninmäki

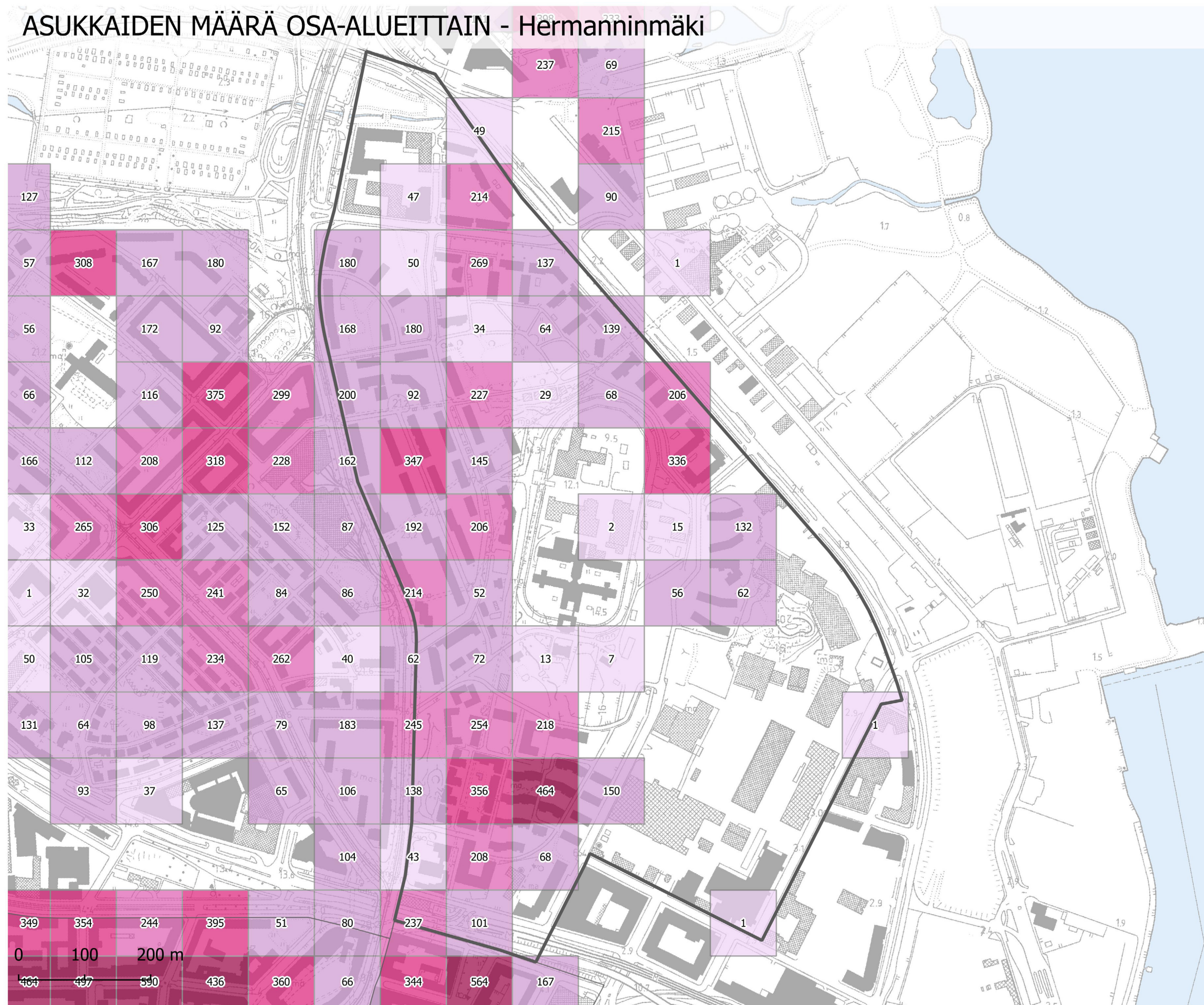
Toteutunut tonttitehokkuus

- 0
- > 0 - 1
- > 1 - 2
- > 2 - 3
- > 3 - 4
- > 4 - 5
- > 5

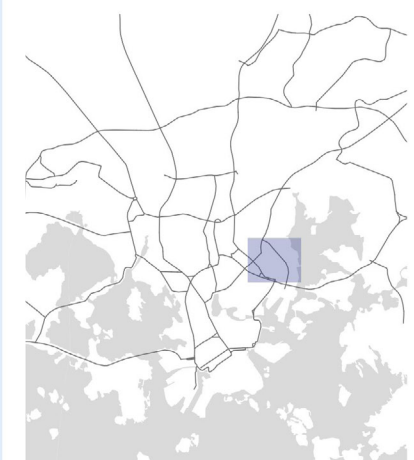
© Helsingin kaupunki
Aineistot: HSY/SEUTURAMAVA 2016,
Kaupunkimittaus 2017
Toteutus: E-MN/Kymp/Aska/Ase
12.10.2017

ASUKKAIDEN MÄÄRÄ OSA-ALUEITTAIN - Hermanninmäki

ASUKKAIDEN MÄÄRÄ

- 1-50
- 50-200
- 200-300
- 300-400
- yli 400

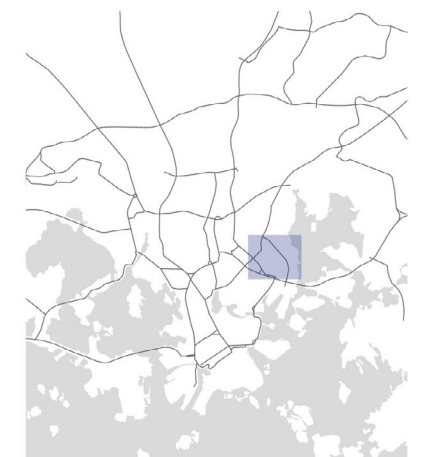

© Helsingin kaupunki
Aineistot: SeutuCD 2016,
Kaupunkimittaus 2017
Toteutus: Henna
Hovi/Kymp/Aska/Ase 4.10.2017

RAKENNUSTEN PÄÄKÄYTTÖTARKOITUS V. 2016 LOPUSSA OSA-ALUEELLA - Hermanninmäki

- Rakennusten pääkäyttötarkoitukset**
- Asuinrakennukset
 - Toimistorakennukset
 - Julkiset rakennukset
 - Teatterit, kongressi- & konserttitalot
 - Liike- ja ravintolarakennukset
 - Hotelli- ja majoitusrakennukset
 - Teollisuusrakennukset
 - Varastorakennukset
 - Kokoontumis- ja liikuntarakennukset
 - Voimalaitosrakennukset
 - Muut rakennukset
 - Ei tietoa

© Helsingin kaupunki
Aineistot: HSY/SeutuCD 2016,
Kaupunkimittaus 2017
Toteutus: E-MN/Kymp/Aska/Ase
12.10.2017

1. KAAVOITUSHISTORIAA

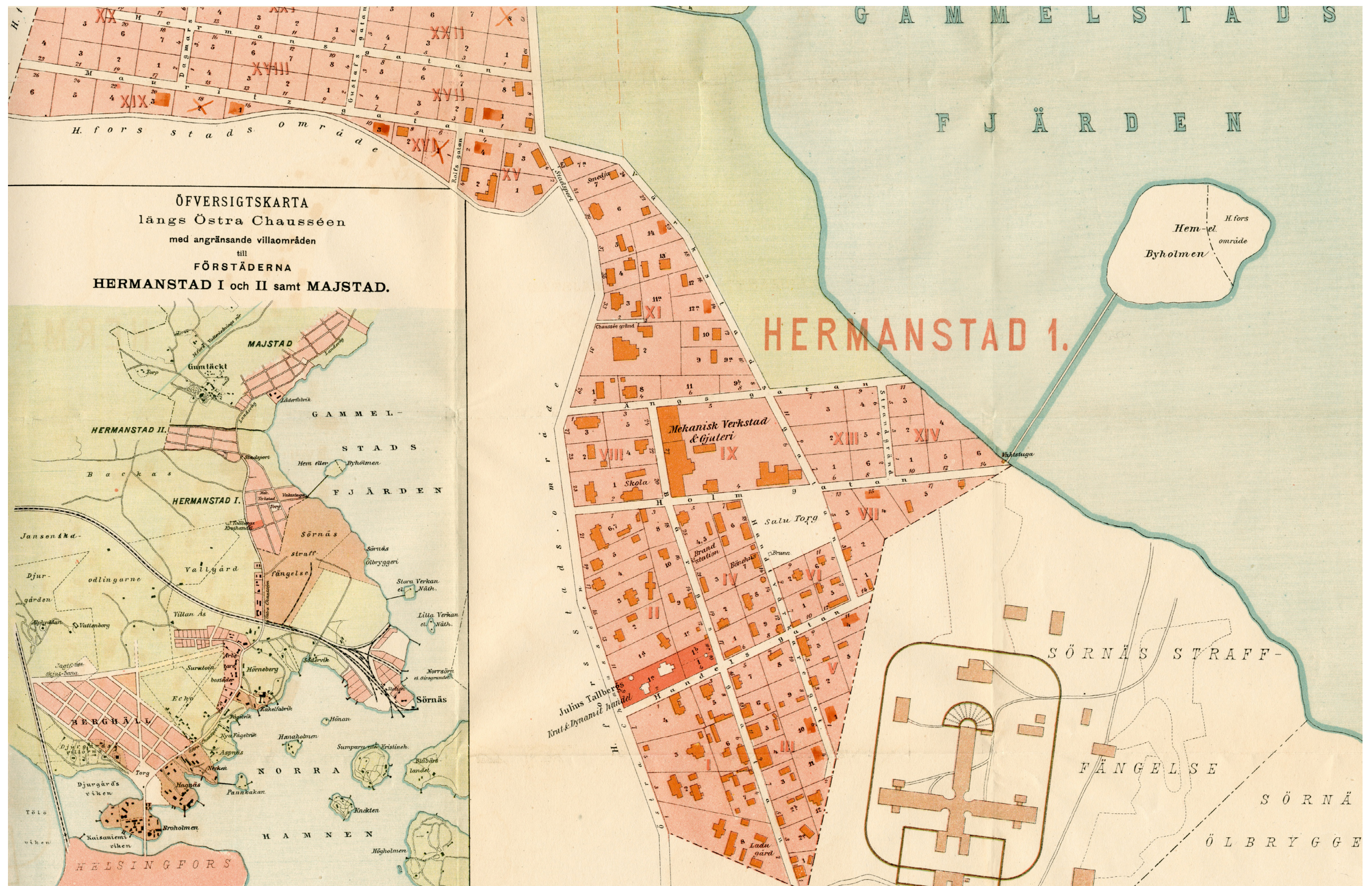
HERMANNIN RAKENTAMINEN

Kumpulan kartanon omistajan, Herman Standerts-kiöld-Nordenstamin toimesta syntyi 1880-luvun lopulla nykyisen Hämeentien itäpuolelle huvilakaupunki, v. 1892 painetun kartan mukaan ”huvilakaupunki, jonka muodostavat suunnitellut kadut ja korttelit. Rakennuskanta koostuu kaksikerroksisista puurakennuksista, joista monet on siirretty kantakaupungista.” (”en villastad med ordnade gator och kvarter samt en mängd tvåvåningsträhus, av vilka rätt många förut ha stått inne i staden, men fått giva vika för tidens krav”)

”Tämä on Hermanni. Länsipuolella on kaupungin alue, pääosin rakentamatonta kosteikkoa jossa kasvaa vaihtelevasti havu- ja lehtipuustoa. Hermanni I:n sijainti on varsin edullinen. Esikaupungin paikka, tämä mäntymetsän peittämä kallioselänne, josta avautuu laaja kaunis näkymä Vanhankaupungin suuntaan, on terveydellisessä mielessä varsin suositeltava. Huvilakaupungin keskuksena on maisteri Lindelöfin konepaja. Kauppa- ja Saarenkatujen kulmaan on tarkoitettu perustaa kauppatori. Tämän länsipuolella on Hermannin rukoushuone”. (Nummelin 1892, selvityksen tekijän suomennos)

Hermannin huvilakaupunki, jonka purkutyöt käynnistyivät varsinaisesti vasta 1950-luvulla, näkyy viistokuvan oikeassa reunassa. HKM

Kartan osa v. 1892, laajemmassa kartassa näkyy Hermannin I ja II:n lisäksi Toukola. Plankarta öfver Förstäderma Hermanstad I och II samt Majstad. Emil Nummelin 1892.

Topografinen kartta 1931-1932

ASEMAKAAVA 1941

Asemakaava 2084

Asemakaava käsittävä osan Helsingin kaupungin XXI:stä kaupunginosasta. Laatinut V. Tuukkanen, piirtänyt O.H. Kiinteistötoimistossa allekirj. 14.5.1940, korj. 10.3.1941 Birger Brunila. Sisäasiainministeriön vahvistama 27.6.1941

Kaavaan on merkitty asuinrakennusten tontteja, yleis-
ten rakennusten tontteja ja puistoja.

Asemakaavamääräyksissä on määritelty mm.:

Istutettava tontinosa

Yleisten rakennusten tontti (korttelissa 652).

Rakennusala viisi- tai kuusikerroksisia rakennuksia varten

Rakennusala kolmi- tai nelikerroksisia rakennuksia varten

Kattolistan korkeusasema 0-tasoon nähden

Suurin kattolistakorkeus 0-tasosta luettuna

Asuintonttien väliset rajat on jätettävä aitaamatta

Hämeentien ja Vellamonkadun rajaama alue
tasoerot

Itä-länsisuuntaiset poikkikadut: Violankatu, Saarenkatu ja Vegankatu, lisäksi pohjoisosassa kaartaa Helminkatu. Saarenkadun ja Orioninkadun risteykseen on muodostettu puolipyöreä aukio korkeuskäyrien mukainen maastomuodon säännöllistäminen aukioksi.

Lamellitalojen suunta on pääosin pohjoisluoteeseen – eteläkaakkoon, poikkeuksen muodostaa pohjoisosan lamellitalojen viuhkamainen sijoittelu, joka korostaa Helminkadun kaarevaa linjaa ja avaa näkymät alueen sisältä kohti puistorinnettä.

Kiinteistölautakunta päätti 1940 omasta puolestaan hyväksyä Hermannin eli XXI kaupunginosaa koskevan lopullisen asemakaavaehdotuksen ja lähettää sen kaupunginhallitukselle. Kaupunginvaltuusto päätti 1941 että Hermannin eli XXI kaupunginosan tonttien luovutusmuodoksi asunto-osakeyhtiöille hyväksyttiin sekä vuokraus että myynti.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 1941 kiinteistölautakunnan laadituttaman ehdotuksen nro 2084 XXI kaupunginosan eli Hermannin alueen n. 376,920 m²:n suuruisen osan asemakaavaksi siihen liittyvine viemäröimissuunnitelmineen.

Asemakaavaehdotuksessa oli valtion omistama vankila-alue merkitty yleisen rakennuksen kortteliksi ja asuntoalueen itäpuolelle suunnitellut teollisuuskorttelit oli jätetty vahvistettavan alueen ulkopuolelle. Vahvistettavasta alueesta käytettäisiin asuntotontteina 74,120 m², yleisten rakennusten tontteina 255,600 m², puistoina 11,370 m² ja katuina 35,830 m²; rakennuskorkeus olisi Hämeentien varrella 5—6 kerrosta ja muualla 3—4 kerrosta, riippuen maaston kaltevuussuhteista.

Vuoden 1892 kartan ja v. 1941 asemakaavakartan vertailu osoittaa että asemakaava rakentui pitkälti 1880-luvulla perustetun huvila-kaupungin entisen katuverkoston varaan. Kaavan toteuttamiseen ja tonttien vuokraamiseen liitettiin joissakin tapauksissa ehtoja siitä, että purettavien puurakennusten asukkaille oli osoitettava mahdollisuus uuden asunnon hankkimiseen.

Ehdotusta oli kaupunginhallituksen toimesta täydennetty merkitsemällä siihen Hämeentien varrella olevia kortteleita varten rakennusrajat siten, että tämän kadun varrelle suunnitellut rakennukset oli sijoitettava n. 4 m:n päähän katurajasta. Sisäasiainministeriö vahvisti asemakaavan 27. kesäkuuta 1941.

Asemakaavan keskeiset muutokset:

1951

Väinö Tuukkasen laatima asemakaavan muutos 3196, joka koski korttelia 656 sekä Vegankadun muuttamista puistoksi, on tullut lainvoimaiseksi 29.2.1952.

1972

Pohjoisosan asemakaavan muutos 6645 on vahvistettu 29.5.1972. Asemakaava selostukseen sisältyy luettelo alueen tonttijakomuutoksista ja v. 1941 jälkeisistä asemakaavamuutoksista: Liikennealueiden asemakaava oli vahvistettu 22.7.1963, puistoalueiden osien asemakaavat oli vahvistettu 1941, 1958, 1959 ja 1970.

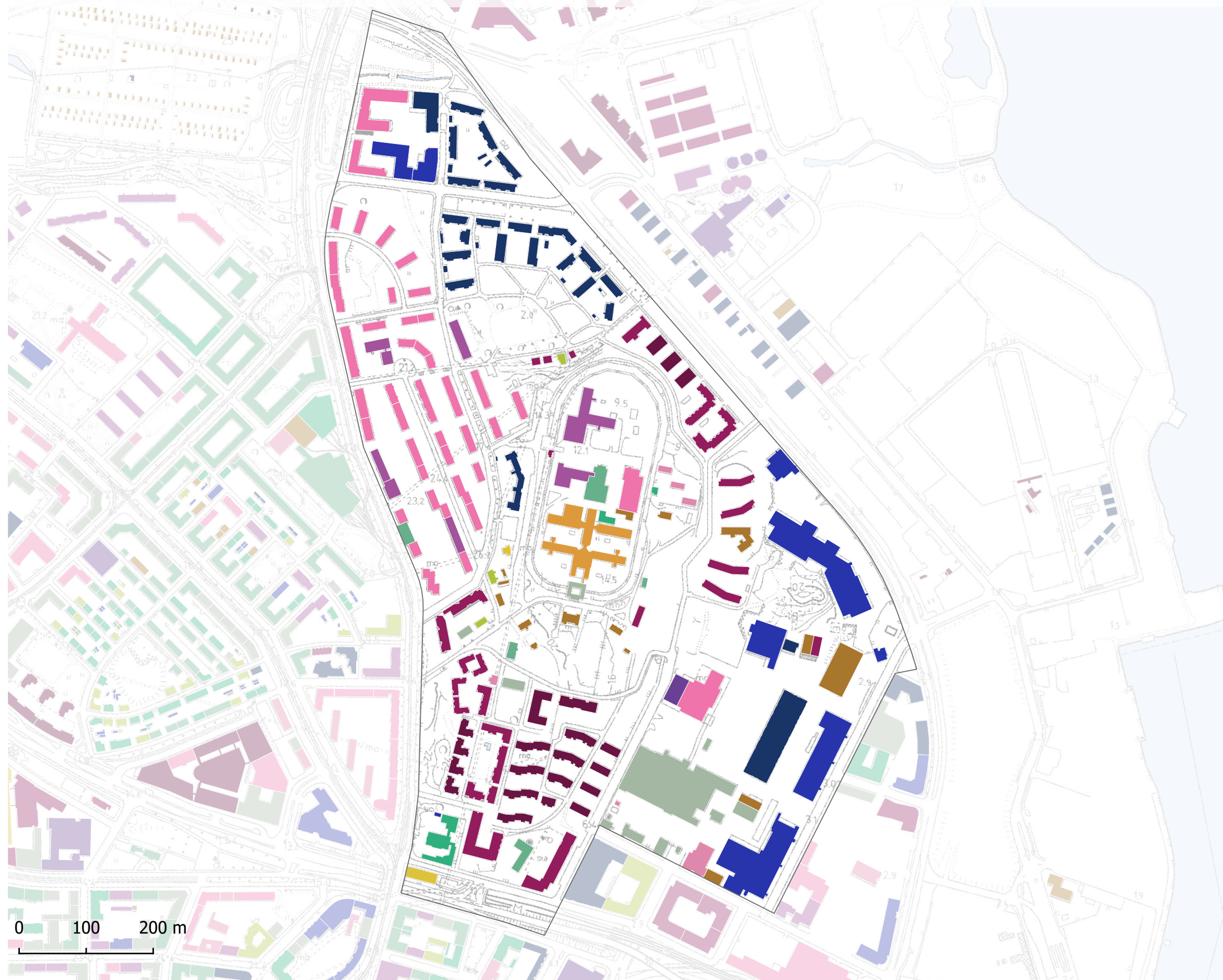
Asemakaavan muutokseen sisältyi pääosin liikenteeseen ja tontilleajoon liittyviä järjestelyjä: Hämeentietä oli pyritty rauhoittamaan häiritsevistä tontilleajosta, Violankadun yhteys Hämeentielle oli suljettu ja Violankatu oli tehty pussikaduksi. Vellamontkadun jatke oli avattava Haukilahdentielle, koska Vellamontkadulta ei saanut enää ajaa Hämeentielle.

2. RAKENNUSKANTA

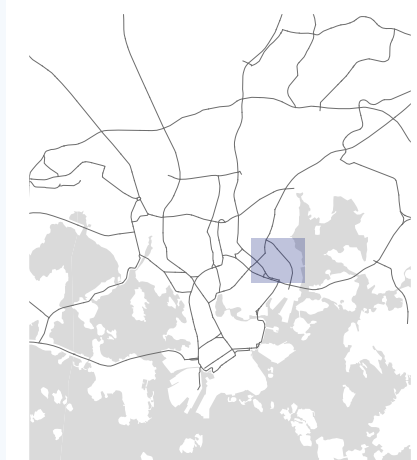
Viistokuvassa näkyy Hermannin alue ja Sörnäisten vankila. Kuva Sky-Foto Möller 1972, HKM.

RAKENNUSTEN VALMISTUMISAJANKOHTA OSA-ALUEELLA - Hermanninmäki

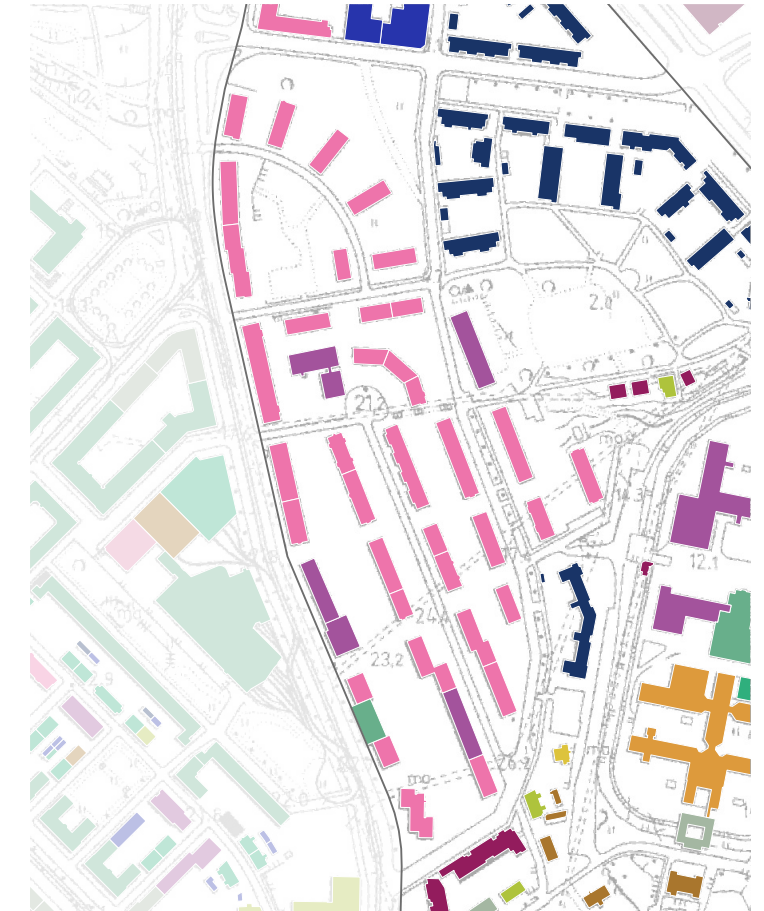
Valmistumisvuosi

- ennen 1880
- 1880 - 1889
- 1890 - 1899
- 1900 - 1909
- 1910 - 1919
- 1920 - 1929
- 1930 - 1939
- 1940 - 1949
- 1950 - 1959
- 1960 - 1969
- 1970 - 1979
- 1980 - 1989
- 1990 - 1999
- 2000 - 2009
- 2010 - 2016

© Helsingin kaupunki
Aineistot: Facta 01/2016,
Kaupunkimittaus 2017
Toteutus: LY/Kymp/Aska/Ase

2.1 RAKENNUKSET JA NIIDEN SUUNNITTELIJAT

Arkkitehdit ja muut suunnittelijat

Suurin osa Hermannin kerrostaloista rakennettiin 1950-luvulla yksittäisinä hankkeina kaupungin vuokratonteille, jonne perustettiin eri yrittäjien toimesta asunto-osakeyhtiöt. Asuinrakennusten suunnittelijoiden joukossa ovat mm. samanaikaisesta Pohjois-Haagasta tutut arkkitehdit Erik Lindroos, Else Aropaltio, Irmeli ja Markus Visanti, Ilkka Martas, Jussi Lappi-Sepälä sekä Kauko ja Niilo Kokko, Tauno Salo ja Sakari Nironen. Rakennustoimisto Klaus Groth on suunnitellut ja rakentanut alueelle useita kerrostaloja.

Rakennusten suunnittelijat ja pääpiirustusten päiväys on selvitetty rakennusvalvontaviraston arkistotiedoista. Seuraavassa luettelossa esitetään suunnittelijat kortteleittain ja tonteittain:

650

- 1 Hämeentie 63 – Yrjö Lindegren 1952
- 2 Orioninkatu 2 – Else Aropaltio 1956
- 4 Orioninkatu 4 – Tauno Salo + ? 1961
- 6 Orioninkatu 6 – Klaus Groth 1960
- 65 Hämeentie 65 – Jukka Similä (?) 1956
- 67 Hämeentie 67 – Jalmari Peltonen 1928
- 69 Hämeentie 69 – Else Aropaltio 1956

651

- 1 Hämeentie 81- Else Aropaltio 1958
- 2 Orioninkatu 18 – Hytönen ja Luukkonen 1955
- 4 Orioninkatu 14 – Terttu Mehto 1957
- 6 Orioninkatu 10 – Elias Paalanen 1956, 1957 (?)
- 8 Orioninkatu 8 – Ola Hansson 1956
- 13 Hämeentie 73, seurakuntatalo – Matti Hakuri 1965
- 14 Hämeentie 75 – Matti Hakuri 1962
- 77 Lappi-Seppälä ja Martas 1953

652

- 1 Hämeentie 85 – Toivo Korhonen 1956
- 3 Violankatu 3 – Tauno Salo ja Mauri Karkulahti 1959
- 4 Päiväkoti, 1960-luku, alkup. suunnittelija epäselvä

653

- 2 Hämeentie 97 – Aulis E. Hämäläinen 1955
- 4 Hämeentie 95 – Teuvo Lindfors 1954

654

- 2 Orioninkatu 5 – Klaus Groth 1958
- 8 Orioninkatu 1 – Klaus Groth 1959
- 10 Vellamonkatu 10 – Irja Ervanne 1956

655

- 1 Vellamonkatu 12 – Kokko & Kokko 1956
- 2 Vellamonkatu 16 – Klaus Groth 1956
- 3 Orioninkatu 13- Eevi Aho ja Tauno Salo 1958
- 9 Orioninkatu 9 – Irmeli ja Markus Visanti 1957
- 11 Orioninkatu 11 – Klaus Groth 1957

656

- 5 Violankatu 5 – Niilo Kokko 1958
- 6, 8 Saarenkatu 6-8 – Niilo Kokko 1958-59
- 7 Violankatu 7 – ilm. Toivo Anttila & Veli Klami 1954
- 10 Saarenkatu 10 – Tauno Salo ja Mauri Karkulahti 1957

657

- 4 Helminkatu 4 – Erik Lindroos 1955
- 6 Helminkatu 6 – Else Aropaltio 1957
- 8 Helminkatu 8- Else Aropaltio 1958
- 9 Violankatu 6 – Suhonen ja Hyvärinen 1956
- 101 Hämeentie 101 – Teuvo Lindfors 1952

658

- 1 Vellamonkatu 15 – Sakari Nironen 1955, 1957
- 2 Vellamonkatu 7 – Esko Suhonen 1958
- 12 Vegankatu 12 – Terttu Mehto 1959

Arkkitehti Else Aropaltion 1956 suunnittelema nelikerroksinen talo, Orioninkatu 2.

Rakennustoimisto Klaus Groth hankki alueelta useita tontteja perustettavien asunto-osakeyhtiöiden las-kuun ja suunnitteli myös rakennukset, kuten oikealla Orioninkatu 1, jonka pääpiirustukset valmistuivat 1959. Taustalla vasemmalla Tauno Salon 1961 suunnittelema kerrostalo.

Näkymä Vellamonkatua pitkin pohjoiseen. Vasemmalla Arkkitehtien Kokko&Kokko 1956 suunnittama nelikerroksinen asuinrakennus, ja kauempana samalla puolella Klaus Grothin 1956 suunnittelema rakennus. Oikealla etualalla Esko Suhosen 1958 suunnittelema rakennus ja sen jatkeena kadun varrella Sakari Niroson 1955-1957 suunnittelema rakennus, joka on saanut ympäristöönsä nähden yksilöllisen ulkoasun. Kaukana taustalla kohoaa alkuperäisen asemakaava-alueen ulkopuolelle rakennettu korkeampi lamellitalo.

Edessä kaksi lamellia, joista ylärinteessä sijaitsevan on suunnitellut Niilo Kokko 1958 ja alempana sijaitsevan arkkitehdit Toivo Anttila ja Veli A. Klami. Taustalla vasemmalla Violankadun toisella puolella näkyy arkkitehtien Suhosen ja Hyvärisen 1956 suunnittelema rakennus.

Näkymä Haukilahden puistikon suunnalta.

Helmin kadun kaaren varrelle viuhkamaisesti sijoitetut kerrostalot toteuttavat modernismim kaupunkisuunnittelulle ominaisen periaatteen. Rakennusten välissä jatkuvat näkymät ja vehreys liittävät pihat ja puistoalueet yhdeksi kokonaisuudeksi. Oikealla Hämeentien varrellla sijaitseva, asemakaavan mukainen korkeampi rakennus on arkkitehti Teuvo Lindforsin 1952 suunnittelema, keskellä näkyy arkkitehti Erik Lindroosin 1955 suunnittelema nelikerroksinen talo ja vasemmalla Else Aropaltion 1957 suunnittelema rakennus.

Helminkadun varrelle sijoittuvat 3-4-kerroksiset talot. Rakennusten suunnittelijat ja lupahakemusvuodet ovat vasemmalta oikealle Teuvo Lindfors 1952, Erik Lindroos 1955 ja Else Aropaltio 1957.

Hämeentien suuntaan Helminkadun päässä sijaitsevat 6-7-kerroksiset talot muodostavat suojaavan talomuurin. Vasemmalla Aulis E. Hämääläisen 1955 suunnittelema rakennus, oikealla Teuvo Lindforsin 1952 suunnittelema rakennus.

Hermannin 1950-luvun kerrostalojen ominaispiirteet

Hermannin kerrostalot muodostavat varsin yhtenäisen kokonaisuuden. Alueella on runsaasti esimerkkejä aikakauden yleisimmästä kerrostalotyypistä, nelikerroksisesta, hissittömästä lamellitalosta. Hämeentien varrella kaava on sallinut 6-7-kerroksisten talojen rakentamista.

1950-luvun tyypillinen lamellitalon peruselementti oli yhden porrashuoneen käsittävä lamelli (suomennettuna kaitio), jossa oli kaksi tai kolme asuntoa kerrosta kohti. Yhdistämällä lamelliyksiköitä maaston mukaan porrastaen tai katulinjaa mukaillen saatiin aikaan vaihtelua siitä huolimatta, että runkosyvyys, kerrosluku, kattomuoto, ikkuna-aukotus ja julkisivumateriaalit noudattivat yhtenäistä linjaa.

Julkisivujen rakenne, pintakäsittelyt ja yksityiskohdat

Vielä 1950-luvun alkupuolella noudatettiin yleensä perinteisiä menetelmiä kerrostalojen rakentamisessa. Paikalla rakentamiseen perustuva tekniikka jätti tilaa yksilöllisille ratkaisuille. Julkisivut ovat usein paikalla muurattuja ja ikkuna-aukot pieniä. Muurattujen julkisivujen rappaamisessa on usein tavoiteltu ilmeikästä pintavaikutelmaa, joka syntyy esimerkiksi roiskerapauksella tai harjaamalla tuoretta laastipintaa. Yksityiskohtia kuten ikkunakehyksiä tai parvekeseinämiä on saatettu korostaa poikkeavalla käsittelyllä, esimerkiksi sileällä pinnalla tai puhtaaksi muuratulla tiilipinnalla.

Muuratun aukkojulkisivun rinnalla yleistyivät 1950-luvun lopulla erilaiset levy- ja betonivaihtoehdot. Funktionalismin suosiman nauhajulkisivun vaikutelmaa tavoiteltiin esimerkiksi korostamalla julkisivun vaakajakoa.

Sokkelit verhottiin aikakauden suosimalla liuskekivellä, rouhebetonilaatoilla, terastirappauksella tai betonisokkelin pintaa saatettiin muotoilla valumuottien avulla.

Vähäeleisessä arkkitehtuurissa räystään käsittelyllä on suuri merkitys.

Väritys

Julkisivujen maalaaminen synteettisillä pigmenteillä ei ollut vielä yleistynyt 1950-luvulla ja alkuperäinen väritys perustui yleensä ns. maaväripigmenttien käyttöön. Niiden avulla syntyi toisiinsa hyvin sointuvien sävyjen paletti. Kalkkimaalin erikoispiirteisiin kuului, että sävyttäminen pigmenteillä oli mahdollista vain tiettyyn pisteeseen asti, joten sävyt pysyivät vaaleina.

Vesikatto

Hermannin lamellikerrostaloissa on yleensä harjakatto.

Kattomateriaaleina käytettiin 1950-luvun puoleenväliin saakka ennen kaikkea savi- ja betonikattotiiliä, koska pellin saatavuus oli rajoitettua. Punasävyiset tiilikatot ovat olleet ajan kerrostaloympäristöjen tunnusomaisia piirteitä. Kattotiilien rinnalla käytettiin esimerkiksi huopaa tai poimulevyä. Kattopelti, jos sitä käytettiin, oli yleensä galvanoitua levypeltiä. 1960-luvulla siirryttiin rullapeltiin.

Parvekkeet

Huoneistokohtaiset parvekkeet yleistyivät 1940-luvulla ja vähitellen siirryttiin ulokeratkaisuista käyttämään sisäänvedettyjä parvekkeita. Pienasunnoissa oli harvemmin parveke. Parvekkeen rakentaminen yksiöön oli jopa kielletty Arava-lainoitetuissa taloissa. 1950-luvulla rakennettiin etenkin pienempiin asuntoihin ranskalaisia parvekkeita. Pelkistetyn julkisivun vastapainona saatettiin käyttää koristeellisia, joskus leikkimielisiä yksityiskohtia esimerkiksi 1950-luvulle tunnusomaisissa, siroissa parvekekaiteissa.

Ulko-ovet

1950-luvun kerrostalojen tunnusomaisena piirteenä ovat huolella suunnitellut puiset ulko-ovet ja niitä kehystävät pielipinnat, joiden viimeistelyssä on käytetty esimerkiksi liuskekiviverhousta.

Ikkunat

1950-luvun asuinrakennuksen yleisin ikkunatyyppe on kaksilasinen, sisään-sisään aukeava puuikkuna, joka on lasitettu kitillä tai listoilla ja maalattu pellavaöljymaalilla. Vallitseva värisävy oli taitettu valkoinen, mutta muitakin sävyjä saatettiin käyttää valkoisen rinnalla.

Tonttien vuokrauspäätökset on selvitetty kunnallisker-
tomuksista:

PP= Pääpiirustusten päiväys ja tekijät

1953 kortteli 651 tontti 77

Vuokrataan Asunto-osakeyhtiö Hämeentie 77—79-ni-
miselle yhtiölle ajaksi 1. 5. 1953 — 31. 12. 2010

1953 PP, Lappi-Seppälä & Martas

1955 kortteli 658 tontti 15

Vuokrataan Satamarakennusosaston työntekijäin toi-
mesta perustettavalle yhtiölle v:n 2015 loppuun.

1955-57 PP, Sakari Nironen

1955 kortteli 655 tontti 14 Vellamonkatu

Vuokrataan rakennusmestari T. Rätyn toimesta perus-
tettavalle yhtiölle v:n 2015 loppuun

1956 kortteli 650 tontti 2 Orioninkatu

Varat. Paavo Aropaltion toimesta perustettavalle yhti-
ölle v:n 2015 loppuun

1956 PP, Else Aropaltio

1956 kortteli 650 tontti 65

rakennusviraston koneenhoitajien ja teknikkojen toi-
mesta perustettavalle yhtiölle v:n 2015 loppuun

PP 1956, Jukka Similä

1956 kortteli 651 tontti 8

P. G. Holm Ab:n toimesta perustettavalle yhtiölle v:n
2015 loppuun

PP 1956, O. Hansson

1956 kortteli 651 tontti 6

Vuokrataan kansakoulunopettajien toimesta perustet-
tavalle yhtiölle v:n 2015 loppuun

1956 kortteli 651 tontit 81 ja 83

Vuokrataan dipl. ins. Väinö Hintikan ja varat. Aarno
Hannuksen toimesta perustettavalle yhtiölle v:n 2015
loppuun

1956 kortteli 652 tontti 1, tonttijako vahv. 1954 ja
asemakaava 1955.

Vuokrataan Rakennustoimisto Lauri Widingin toimes-
ta perustettavalle yhtiölle v:n 2015 loppuun. Tontille
rakennettavasta talosta olisi sen valmistuttua vuokrat-
tava huoneisto lastenseimeä varten.

1956 kortteli 654 tontti 10

Vuokrataan toim. joht. Erkki Riskusalon toimesta pe-
rustettavalle yhtiölle 10 v:n 2015 loppuun

PP Irja Ervanne

1956 kortteli 655 tontti 14 Vellamonkatu

Peruutettiin v. 1955 tehty päätös vuokrata rak. mest.
Toivo Rädyn toimesta perustettavalle yhtiölle.
Kehotettiin kiinteistölautakuntaa vuokraamaan tontti
Asunto Oy Vellamonkatu 14-nimiselle yhtiölle.
1956 PP, Kokko & Kokko

1956 kiinteistölautakuntaa kehoitettiin vuokraamaan
seuraavat alueet:

1956 kortteli 655 tontti 3 Orioninkatu

Keskus-Sato Oy:n toimesta perustettavalle yhtiölle v:n
2015 loppuun.

1956 kortteli 656 tontti 10

v:n 2015 loppuun

PP 1958 Kokko & Kokko

1956 kortteli 655 tontti 9

Isänn. Harry Christensenin toimesta perustettavalle
yhtiölle v. 2015 loppuun

PP 1957 Irmeli & Markus Visanti

1956 kortteli 655 tontti 11

Oy. Tektor Ab:n toimesta perustettavalle yhtiölle v.
2015 loppuun.

1956 kortteli 655 tontti 18

rak. mest. Klaus Grothin toimesta perustettavalle yh-
tiölle v. 2015 loppuun.

1956 Klaus Groth

1956 kortteli 657 tontti 1, tonttijako ja asemakaava vahv. 1956
rakennusviraston katurakennusosaston työntekijäin toimesta perustavalle yhtiölle v. 2015 loppuun.
Asunto-osakeyhtiö Katurakentajat

1957 kortteli 651 tontit 81 ja 83
Kaupunginvaltuusto päätti muuttaa v. 1956 vuokraamisesta tekemäänsä päätöstä.
Kiinteistölautakunta oikeutettiin, sitten kun asemakaavan ja tonttijaon muutokset olisi vahvistettu, vuokra-maan ko. korttelissa oleva tontti n:o 1 dipl. ins. Väinö Hintikan ja varat. Aarno Hannuksen toimesta perustettavalle yhtiölle.
1958 PP, Else Aropaltio

1957 kortteli 651 tontti 4
Valtioneuvoston kirjapainon työntekijäin toimesta perustettavalle yhtiölle v. 2015 loppuun.

1957 kortteli 655 tontti 11
Oy. Tektor Ab:n tehtyä vararikon, päätettiin vuokrata Rakennustoimisto Klaus Grothin toimesta perustettavalle yhtiölle.
PP 1957 Klaus Groth

1957 kortteli 655 tontti 16
Rakennustoimisto Klaus Grothin toimesta perustettavalle yhtiölle v. 2015 loppuun.
Vuokraaja on velvollinen sallimaan, että samassa korttelissa sijaitsevien tonttien nro 1, 9 ja 11 vuokraajat saavat johtaa tonttinsa pintavedet vuokrattavan ton-

tin kautta Vellamonkadulle asemakaavaosaston suunnitelman mukaisesti.
PP 1956 Klaus Groth

1957 kortteli 657 tontti 6 ja tontti 8
Osastosiht. Väinö Jokisen toimesta perustettavalle yhtiölle v. 2015 loppuun.
PP 1957-1958, Else Aropaltio

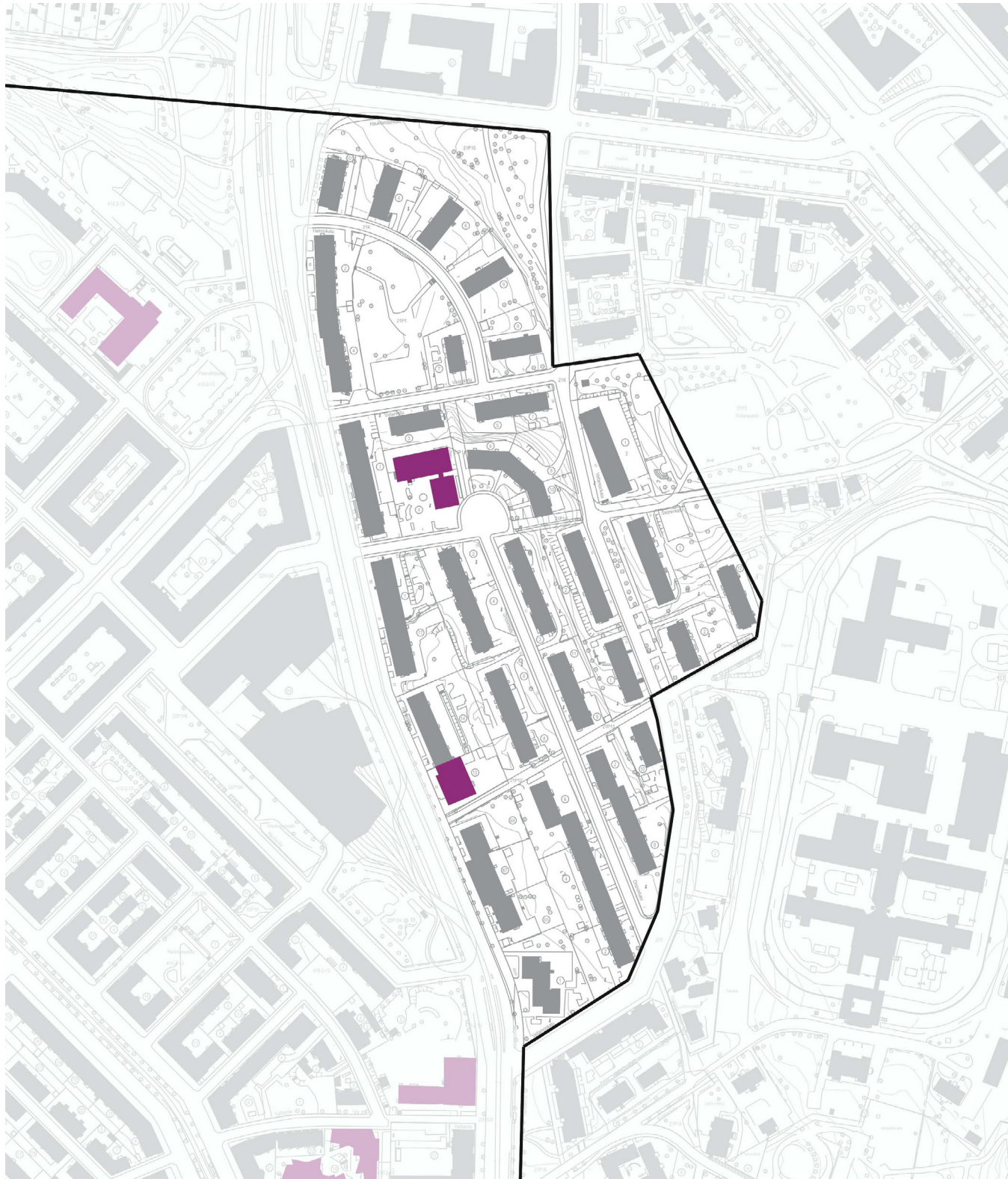
1957 kortteli 658 tontti 11
Asunto-oy. Vellamonkatu 15-nimiselle yhtiölle v. 2015 loppuun.
PP 1957, Sakari Nironen

1959

Asuntotuotantokomitea pyysi Hermannin korttelin n:o 660 vapauttamista sitä rasittavista vuokrasopimuksista ja varauksista. Tarkoituksena oli rakentaa hädettyjen rakennus mainittuun kortteliin, arkkitehdiksi oli valittu Esko Hyvärinen. Talon rakennuspiirustukset lähetettiin 11.8. kaupunginhallituksen hyväksyttäväksi ja samalla anottiin lupaa saada aloittaa rakennustyöt kertomusvuoden lokakuun lopulla, sen jälkeen kun tontin asemakaavanmuutos olisi hyväksytty ja sillä edellytyksellä, että Arava myöntäisi yhtiölle v:n 1960 työllisyysvaroista määrärahan ja antaisi luvan töiden aloittamiseen.

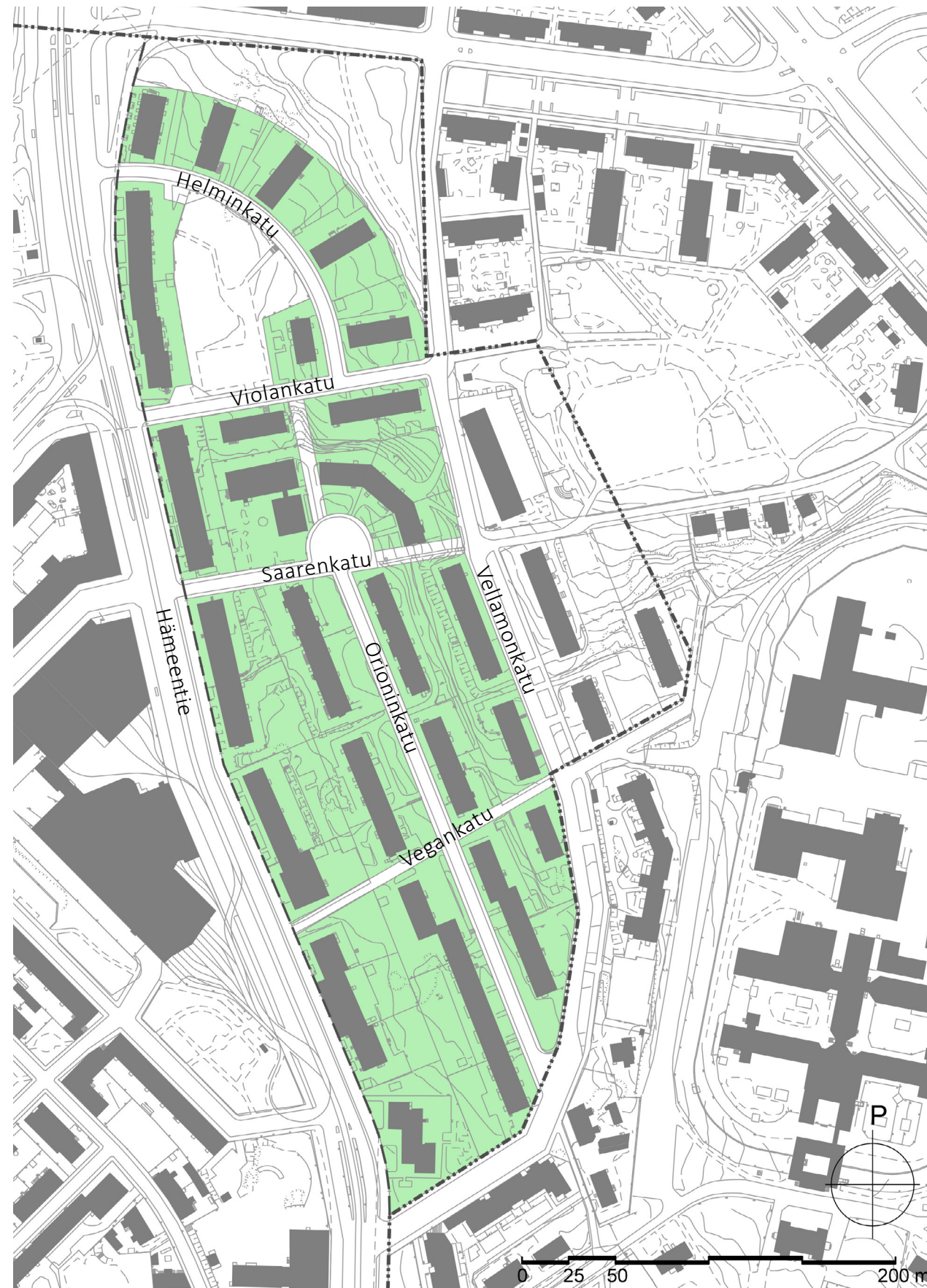
(Kertomus helsingin kaupungin kunnallishallinnosta, vuosijulkaisut 1950-1961)

2.2 JULKINEN RAKENTAMINEN

Seurakuntatalo, Hämeentie 73, nykyinen Diakoniatalo, on arkkitehti Matti Hakurin suunnittelema. Päpiirustukset on päivätty 1965. Kadulle päin sokkelikerrokseen ja yläosaan sijoitetuilla ikkunaryhmillään pelkistetty, kuutiomainen saliosa erottuu selvästi ympäristöstään. Sokkelikerros on verhottu tummilla klinkkerilaatoilla, julkisivu on valkoiseksi pinnoitettua tiilimuurausta. Saliosaan liittyy kadunsuuntainen, nauhaikkunajulkisivulla varustettu lamellitalo, jonka pohjakerroksessa on myymälätilaa.

3. KORTTELIRAKENNE JA PIHAT

Hermannin nykyiset puistot

MERKITTÄVÄT OMINAISPIIRTEET

 Tonttien kasvillisuus
soljuu alueen läpi - luo
puistomaisen yleisilmeen

 Tarkastelualueen raja

 Kaupunginosan raja -
rajaa alueen, jota tämä
kartta koskee

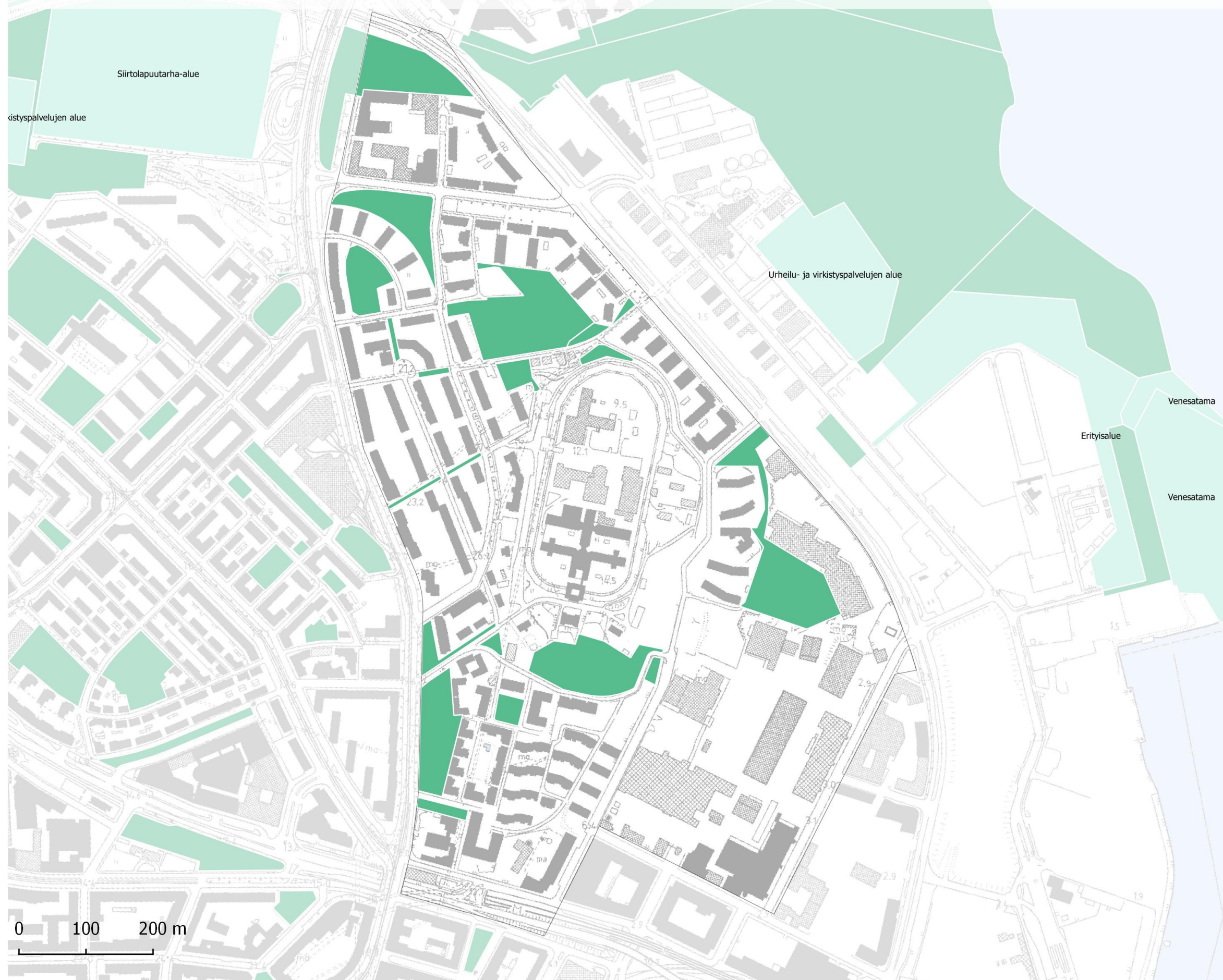

Korttelista toiseen jatkuvat, lamellitalojen rajaamat vehreät pihat muodostavat tunnusomaisia, pitkiä puistomaisia näkymiä rinnakkain vehreiden katunäkymien kanssa.

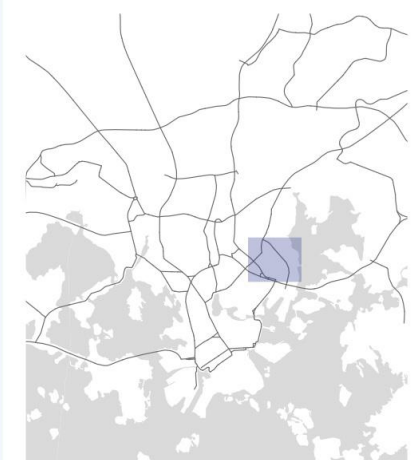

Helminkadun viuhkamaisesti sijoitettujen lamellitalojen vehreät pihat liittyvät saumattomasti Haukilahden puistikkoon.

ASEMAKAAVAAN MERKITYT VIRKISTYS- JA VIHERALUEET - Hermanninmäki

- Puistoalue
- Muu viheralue

© Helsingin kaupunki
Aineistot: Asemakaavoitus 2017,
Kaupunkimittaus 2017
Toteutus: LY/Kymp/Aska/Ase
13.10.2017

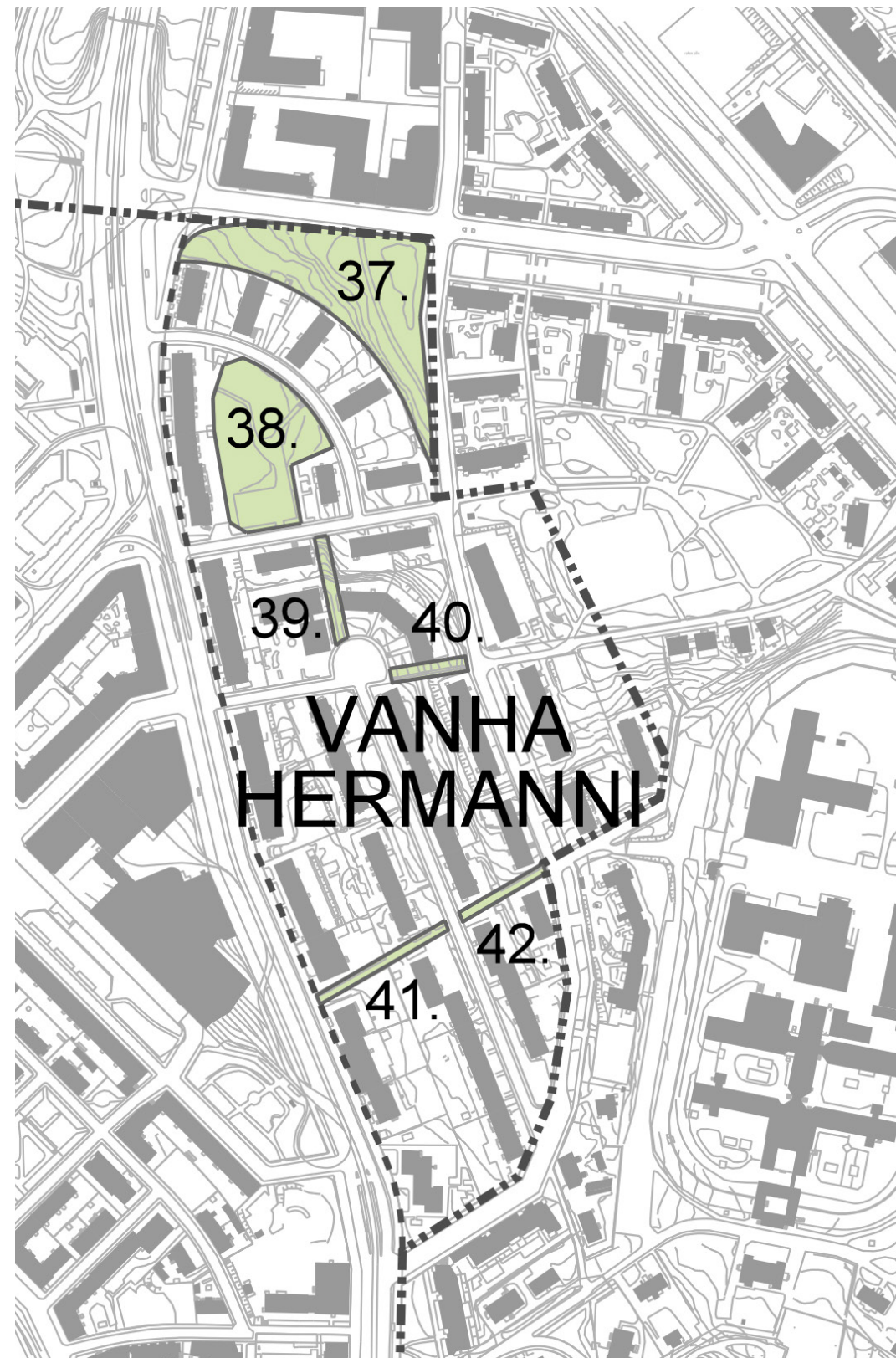
4. PUISTOT JA ISTUTUKSET

PUISTOJEN KEHITYS

Seuraava teksti perustuu Katariina Peltolan laatimaan raporttiin ”Ennen II maailmansotaa asemakaavoitetuista, helsinkiläisiä puistoja” (Kaupunkisuunnitteluvirasto, 2012), Arkkitehtuuritoimisto Brantberg – Lindh – Lunkka Oy:n raporttiin ”Helsingin kantakaupungin rakennuskulttuuri-inventointi 1994”, Helsingin kaupungin arvoympäristökortteihin, Virearc - arkkitehdit ja maisema-arkkitehdit Oy:n laatimaan aineistoon ”Kallio-Hermannin puistojen historiallinen ja kaupunkikuvallinen selvitys” vuodelta 2003, Näkymä Oy:n laatimaan Alppipuiston ympäristön yleissuunnitelmaan vuodelta 2016, Helsingin kaupungin HKR:n arkiston puistosuunnitelmiin, Helsingin karttapalvelun historiallisiin ilmakuviin sekä maastohavaintoihin.

Vuonna 1941 vahvistetussa asemakaavassa osoitettiin asuinkortteleiden yhteyteen kaksi puistoaluetta, nykyiset Helmin puisto ja Haukilahden puistikko. Alkuperäisen kaavan mukaisen Helmin puiston kaakkoiskulma on jo 1950-luvulla muutettu asuntotontiksi.

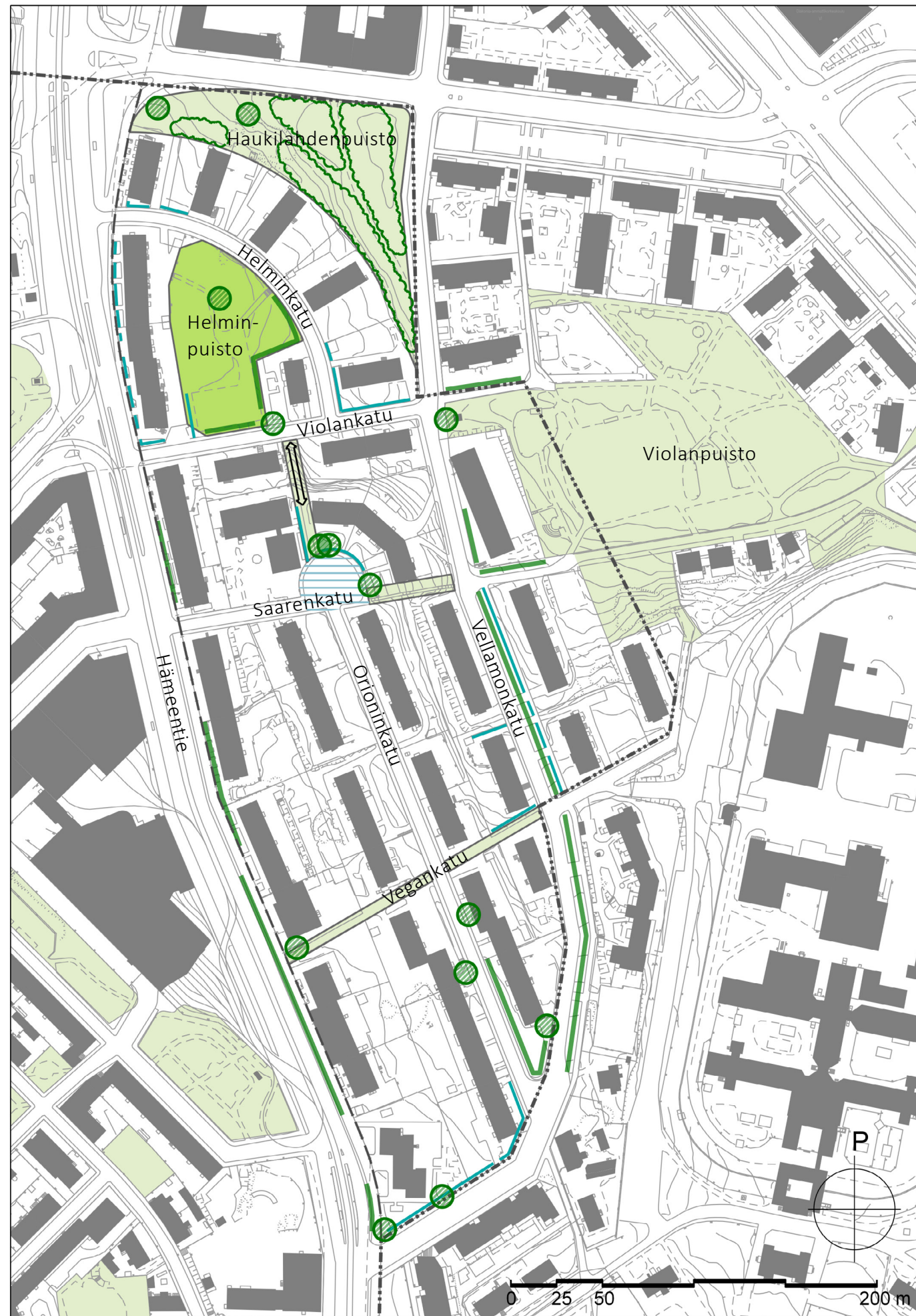
Sekä Helmin puisto että Haukilahden puistikko ovat Harald Cartensin vuonna 1968 suunnittelemaa. Helmin puistosta on poistettu v. 2006 siihen alun perin kuulunut leikkipuisto välineineen, ja alue on nurmetettu. Puiston keskelle on lähivuosina istutettu mäntyjä.

- Puisto
- Tarkastelualueen raja
- Osa-alueen raja

VANHA HERMANNI

- 37. Haukilahden puistikko
- 38. Helmin puisto
- 39. Orioninkadun jatke (121911)
- 40. Saarenkadun jatke (21P14)
- 41. Vegantien jatke, länsi (21p12)
- 42. Vegantien jatke, itä (21p13)

Alppiharjun, Vallilan ja Vanhan Hermannin ominaispiirteet

VANHA HERMANNI

KAUPUNKIVIHREÄ - puistot ja katuistutukset

MERKITTÄVÄT OMINAISPIIRTEET

- Kaupunkikuvallisesti merkittävä/tärkeä puurivi
- Kaupunkikuvallisesti erittäin merkittävä puu
- ⬭ Laaja reunapuusto
- Rajaavat pensasaidat ja pensasalueet
- 1960-luvulle tyypillinen korttelipuisto
- ↔ Toteutumaton yhteystarve
- Avoin julkinen tila
- Puisto
- - - Tarkastelualueen raja
- Kaupunginosan raja - rajaa alueen, jota tämä kartta koskee

PUISTOJEN JA VIHERALUEIDEN OMINAISPIIRTEET

Helmin puisto

Helmin puiston suunnitteli Harald Cartens v. 1968. Se on tyypillinen 1960-1970-luvun korttelipuisto. Puistossa on murskepintainen pelikenttä ja sen vieressä leikkialue, joka nurmetettiin vuonna 2006 välineistön poiston jälkeen. Puiston reunoja kiertää riveissä olevat lehtipuuistutukset. Keskialueelle on istutettu jalokuusia ja jalopuita. Runsaat puuistutukset tekevät puistosta melko varjoisan. Pohjoisosassa avoimelle nurmialueelle on lähivuosina istutettu mäntyjä, mitä voidaan pitää puiston tilarakenteen kannalta virheenä.

Puiston ominaispiirteitä ovat:

- avoimet sorakentät
- avoin nurmi
- keskialueen vapaamuotoiset istutukset
- puiston reunojen puurivit
- kivipengerrykset tukimuureina länsireunalla ja Helminkadun varrella. Isot hakatut kivilohkareet saattavat olla peräisin vanhojen puutalojen kivijaloista

Helmin puisto on tyypillinen 1960-luvun korttelipuisto, joka on suhteellisen hyvin säilynyt. Se kuuluu arvoympäristökohteisiin. Kuva: Näkymä Oy

Helmin puistoa rajaa Helminkadun reunassa luonnonkivimuuri. Kuva: Näkymä Oy

Haukilahden puistikko

Haukilahden puistikko sijaitsee Hermannin selänteiden alarinteella. Sen suunnitteli Harald Cartens v. 1968. Vanhan Hermannin viimeisten vanhojen puutalojen purun jälkeen viheralueeksi muutettua aluetta reunustava puistovyöhyke. Puisto on läpikulkualuetta ja se toimii Hermannin ”reunavyöhykkeenä” muodostaen sille vihreän julkisivun. Puisto on kaupunkikuvallisesti merkittävä sen luodessa väljyyttä alueelle kortteleiden vastapainoksi.

Talojen reunassa on avokalliovyöhyke, jonka alla on puustoinen nurmipintainen alue. Puusto on istutettu tiheään ja vapaamuotoisesti, pääpuulajeina vaahtera ja koivu. Puiston rinnevyöhyke on melko luonnon-tilainen ja siinä on myös suuri avokalliopaljastuma. Hämeentien reunassa on laajempi avoin nurmialue. Puistossa kasvaa puutalokaudelta peräisin olevaa kaksi isoa vaahteraa, jotka lienevät koko Vanhan Hermannin vanhimpia puita.

Puiston ominaispiirteitä ovat:

- sen lehtevä ja varjoinen luonne
- yksinkertainen ja vapaamuotoinen reunaviheralue-sommitelma
- omaleimaisena sommitelmana sen alatasen nurmipinnalta nousevat puut ilman pensaskerrosta

Haukilahden puistikko rajaa tarkastelualueetta pohjoisessa. Sille ominaista on sen laaja reunapuusto, joka nousee puiston nurmipintaiselta alatasanteelta ilman pensaskerrastoa. Kuva: Näkymä Oy

Haukilahden puistikon länsipäässä on laaja avoin nurmialue ja suuria yksittäispuita. Kuva: Näkymä Oy

KATUISTUTUKSET JA KATUNÄKYMIIEN MERKITTÄVÄ PUUSTO

Vuoden 1941 asemakaavan katulinjat ja poikkikadut rakentuivat osittain 1800-luvulla perustetun huvila-kaupungin katuverkostoon.

Alueen vaihteleva topografia, suuret korkeuserot ja modernistinen asemakaava mahdollistavat vaihtelevia ja kiinnostavia, pitkiäkin näkymiä. Tonteilta työntyvät suuret puunlatvat ovat ominaisia katumiljöössä. Samoin tontteja reunustavat leikatut pensasaidat. Kaiken kaikkiaan tonttikasvillisuus tekee katutilasta vehreän.

Katuja pitkin avautuu pitkiä kaupunkikuvallisesti tärkeitä näkymiä. Osaan niistä kuuluu oleellisesti alueella olevat suuret puut. Myös poikittaisakseleita pitkin avautuvat näkymät ovat alueen kaupunkikuvan kannalta olennaiset.

Alueen ainoa aukio on Orioninkadun alun puolipyöreä asfaltoitu pysäköintialue.

Hermannia rajaa lännessä Hämeentie.
Kuva: Näkymä Oy

Orioninkadun varressa on kaupunkikuvallisesti erittäin merkittävää suurikokoista tonttipuustoa.
Kuva: Näkymä Oy

Orioninkatu, näkymä pohjoiseen. Suuret puut luovat puistomaisen kaupunkitilan.

Orioninkadun vihreä katutila, näkymä pohjoiseen

Näkymä Wellamonkadulta kohti Hämeentietä. Näkymäakselin muodostaa alkuperäiseen kaavaan sisällynyt Vegankatu, joka muutettiin kaavamuutoksella puistokaistaksi 1951 ja jonka kautta ajetaan tonteille.

Piha-alueiden puuston ja istutusten vaikutus katukuvassa

Alueen korttelirakenne koostuu vapaasti tonttien keskellä sijaitsevista rakennuksista ja niiden pihoista. Pihojen viheralueet soljuvat tonttien läpi ja muodostavat vaikutelman puistomaisesta alueesta. Suureksi kasvanut pihojen puusto isoine latvuksineen on alueen kaupunkikuvassa erityisen merkittävä. Avoin korttelirakenne mahdollistaa pihapuuston olevan osa kaupunkikuvaa.

Alueen istutukset koostuvat puistoista, katujen istutuskaistoista, katupuista ja tontin puolella olevista puuri-istutuksista. Vellamonkadulla on leveä istutuskaista, joka on pitkä ja puistomainen. Sen vaahterat on istutettu rivimäisesti, mutta vapaamuotoisesti. Orioninkadun eteläpäässä tontilla on laaja koristeomenapuuistutus. Lisäksi osaa katuja reunustaa puurivejä, jotka ovat tontin puolella. Alueen puusto on enimmäkseen noin 50-60-vuotiasta.

Alueella on useita katutilaa rajaavia pensasaidanteita ja -alueita.
Kuva: Näkymä Oy

Pihojen kasvillisuus soljuu alueen läpi ja luo puistomaisen vaikutelman. Tässä Vellamonkatu. Kuva: Näkymä Oy

Kortteli 650:n pihapuusto ja leikatut pensasaidat, kuva Vellamonkadun suunnalta.

Orioninkadun ja Vellamonkadun kulmassa on puistomainen kulmaus, joka on asuintonttia. Kuva: Näkymä Oy

Asemakaavassa on tonttien väleihin jääviä puistokaistaleita, jotka toimivat kulkuyhteyksinä. Kuva: Näkymä Oy

5. HERMANNIN VAALITTAVAT OMINAISPIIRTEET

Näkymä Vellamonkadun ja Violankadun risteyksestä. Alueen topografia on ollut haasteellinen rakennusten sijoittelulle. Jyrkkään rinnemaastoon sijoitettu Violankatu periytyy 1880-luvun huvilakaupungin katujärjestelystä.

1930-luvun uusien asemakaavojen esikuvina olivat saksalaisten ja pohjoismaisten mallien mukainen, modernismin asemakaavaihanteelle ominainen avoin, puistomainen kaupunkirakenne ja toistuviin porrasmalleihin perustuva korttelimalli. 1930-luvulla kaavoitetut uudet kerrostaloalueet ovat Suomessa kuitenkin melko harvinaisia. Tämän vaiheen tunnettuja esimerkkejä ovat Jyväskylän Rautpohjan alue ja Helsingin Taka-Töölö. Hermannin asemakaavan periaatteet noudattavat samoja periaatteita pitkin, samansuuntaisine lamellitaloineen ja runsaine istutuksineen. Kysymys ei kuitenkaan ollut täysin uuteen, rakentamattomaan ympäristöön kaavoitetusta asuinalueesta, vaan 1941 vahvistettu asemakaava rakentui katuverkoston osalta pitkälti 1880-luvun huvilakaupungin korttelijaon pohjalta.

Jälleenrakennuskauden asemakaavoituksen johtava teoreetikko Otto-livari Meurman (1890–1994) oli vuodesta 1936 toiminut asemakaavaopin opettajana, myöhemmin professorina Teknillisessä korkeakoulussa. Asemakaavoitusta käsittelevien kirjoitusten ja luentojen pohjalta syntyi vuonna 1947 julkaistu kirja ”Asemakaavaoppi”, jonka keskeisinä periaatteina olivat avoin kaava, rakennusten ja katuverkon sovittaminen topografian mukaan ja olevan puuston säilyttäminen. Kansanterveyden nimissä pyrittiin edistämään vapaa-alueiden ja asutopihojen aktiivista käyttöä kävelyretkiin, urheiluun ja lasten leikkeihin. Asemakaavopissa Meurman kirjoitti: ”nykyajan tunnuksena ei ole enää ’puistoja kaupunkeihin’ vaan ’kaupungit puistoihin’, ts. rakennukset luonnon piiriin. Siten sulautuvat

pihat ja tonttialueet yhdessä viereisten rakentamattomien alueiden kera suureksi yhtenäiseksi puistokaupungiksi, missä ihminen ja luonto voivat jälleen löytää toisensa, niin että elämän ilo ja raittius voivat palata kaupunkeihin, mistä suurkaupungistuminen oli ne jo melkein karkottanut”.

Hermannin kaava on varhaisempi kuin jälleenrakennuskauden asumalähiöperiaatteeseen perustuvien alueiden, kuten Pohjois-Haagan kaavaratkaisut, mutta rakennuskanta on Hermannissa sen sijaan lähes kokonaan 1950-luvun jälkipuoliskolta. Puistomainen ympäristö vastaa hyvin Meurmanin esittämiä periaatteita.

Yhtenäisesti toteutettu 1950-luvun asuinympäristö

Hermannin puistomainen asuinympäristö ilmentää erityisen hyvin sodanjälkeisen ajan pyrkimyksiä luoda hyvät puitteet ihmisen arkielämään. Koska alue liittyi kiinteästi jo olevaan kaupunkirakenteeseen, tänne ei suunniteltu varsinaisia palveluita, lukuun ottamatta v. 1941 kaavassa varattua yleisten rakennusten tonttia.

Hyvin säilynyt 1950-luvun rakennuskanta

1950-luvulta periytyvää rakennuskantaa on ylläpidetty ja se on korjauksista huolimatta pääosin säilyttänyt alkuperäiset piirteensä.

Arkkitehtoninen laatu

Alueen 1950-luvun asuntoarkkitehtuuria leimaa vankka arkkitehtoninen laatu, yhtenäinen mittakaava ja materiaalivalikoima, käsityömäinen toteutus ja huolellinen viimeistely. Suoralinjaisten tai maaston ja katulinjojen mukaan porrastettujen rakennusten kattomuotona on tyypillisesti harjakatto. Julkisivujen päätyaiheilla on usein tärkeä visuaalinen merkitys kaupunkikuvassa. Pääosin maapigmenteillä sävytettyjen, rapattujen julkisivujen niukka materiaalivalikoima heijastaa sodanjälkeisen ajan taloudellisia ja materiaalisia lähtökohtia. Parvekkeiden ja sisäänkäyntien muotoilulla on luotu yksilöllistä vaihtelua.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat puistot ja suojelutilanne

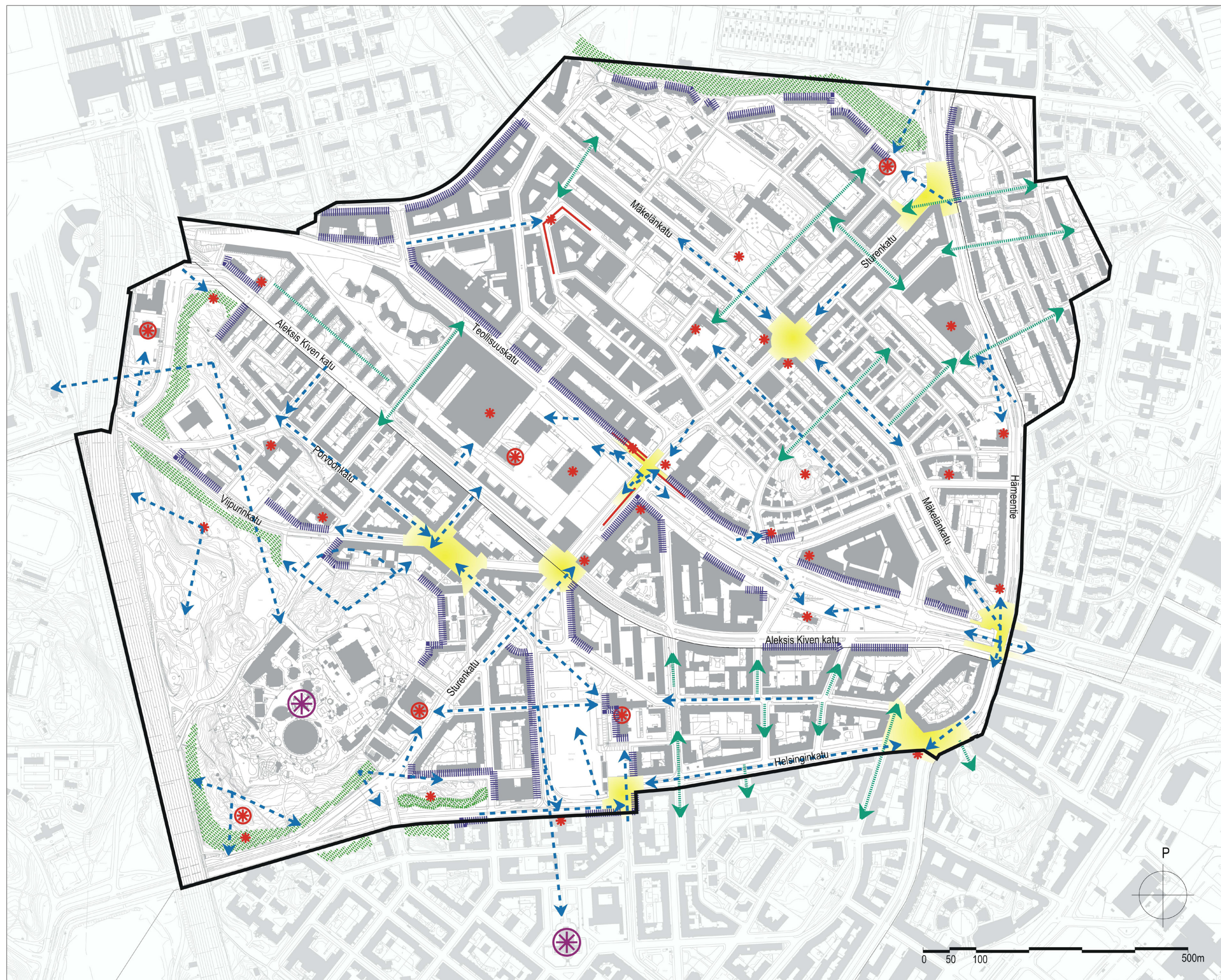
Alueen puistoja ei ole suojeltu asemakaavassa. Helmin puisto kuuluu arvoympäristökohteisiin. Vanhan Hermannin tärkeimmät jatkosuunnittelu- ja suojelutarpeet ovat seuraavanlaiset: puistomainen yleisilme ja viheralueiden vapaa soljuvuus on säilytettävä. Pihat on rajattu leikatuilla pensasaidoilla tai kokonaan ilman rajausta, eikä kiinteitä lauta-aitoja tule rakentaa alueelle jatkossakaan. Kaavassa määritellyistä tonttien istutettavista alueen osista on pidettävä kiinni. Alueella olevat kapeat poikittaiset puistoakselit muutetaan kevyen liikenteen väyliksi. Orioninkadun ja Violankadun välisen akselin portaiden rakentaminen parantaisi alueen sisäisiä yhteyksiä.

ALPPIHARJU VALLILA HERMANNI

VAALITTAVAT
OMINAISPIIRTEET 1 / 3

Maamerkit ja näkymät
reunavyöhykkeet
ja solmukohdat

- TÄRKEÄ NÄKYMÄAKSELI
- OSA-ALUEITA YHDISTÄVÄ ERITYINEN NÄKYMÄAKSELI
- ⊗ KOKO KANTAKAUPUNGIN MITTAKAASSA MERKITTÄVÄ, HYVIN TUNNISTETTAVA MAAMERKKI
- ⊗ MAAMERKKI
- ⊗ PAIKALLINEN MAAMERKKI / KIINTOPISTE
- ⊕ MERKITTÄVÄ SOLMUKOHTA
- ▬ MERKITTÄVÄ KAUPUNKIRAKENTEEEN REUNAVYÖHYKE
- ▬ KAUPUNKIKUVASSA VOIMAKAS PUISTOJULKISIVU
- KAUPUNGINOSAN RAJA
- TARKASTELUALUEEN RAJA

HERMANNI

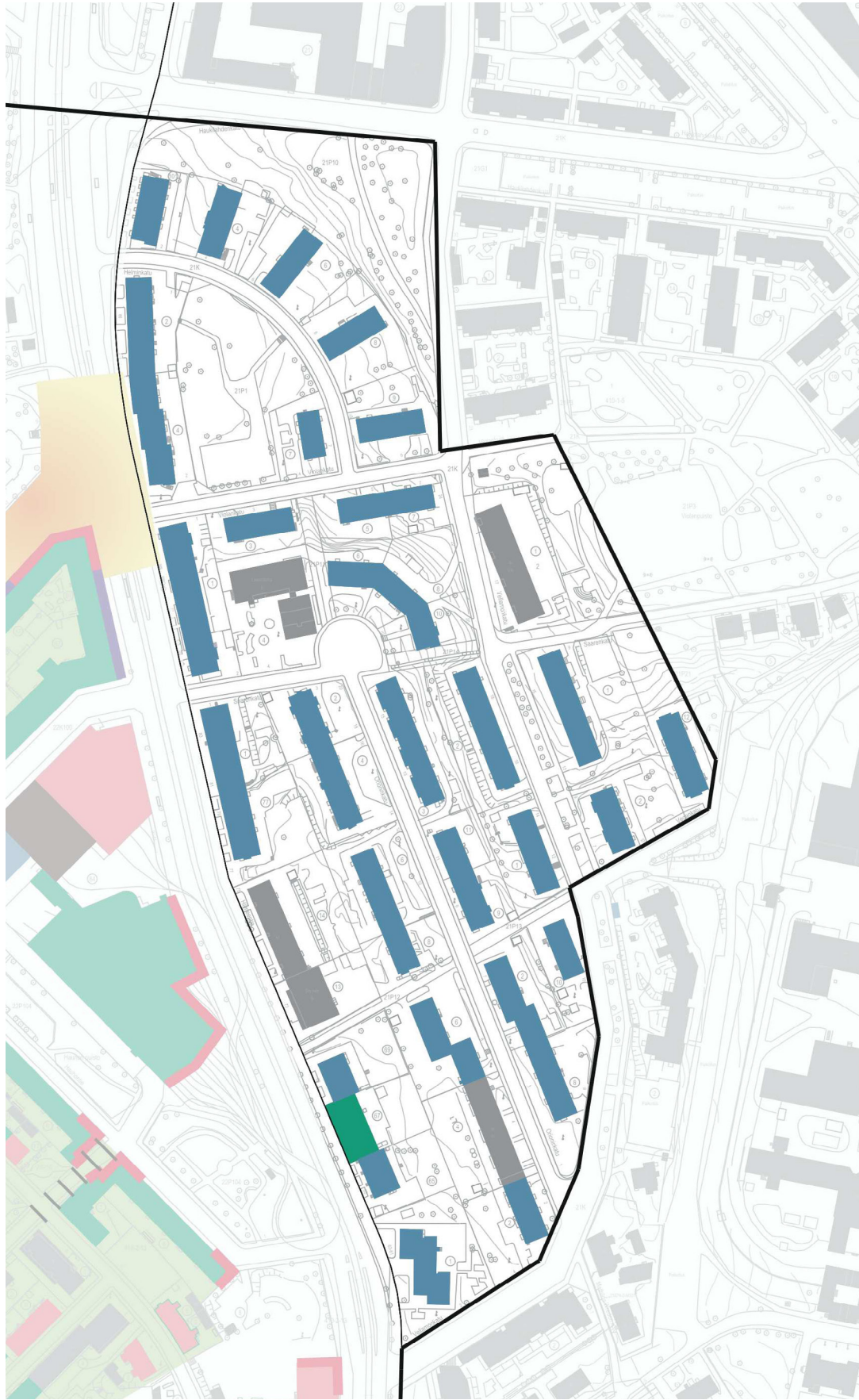
VAALITTAVAT OMINAISPIIRTEET 2 / 3

KAUPUNKIKUVA

- MERKITTÄVÄ YHTENÄINEN KATUTILA
- KATUAUKIO, KATUALUEESEEN LIITTYVÄ JULKINEN TILA
- KAUPUNKIKUVASSA MERKITTÄVÄ YHTENÄINEN JULKISIVU
- KAUPUNKIKUVASSA MERKITTÄVÄ JULKISIVUAIHE/ KOROSTUS
- MERKITTÄVÄ ASEMAKAAVALLINEN AKSELI (TOTEUTUNUT TAI SUUNNITELTU)
- MERKITTÄVÄ SOLMUKOHTA

VANHEMPI TUNNUSOMAINEN RAKENNUSKANTA

- ALUEELLE TUNNUSOMAINEN 1800-LUVUN RAKENNUS
- ALUEELLE TUNNUSOMAINEN 1900-1910-LUVUN RAKENNUS
- ALUEELLE TUNNUSOMAINEN 1920-1930-LUVUN RAKENNUS
- ALUEELLE TUNNUSOMAINEN 1940-1950-LUVUN RAKENNUS

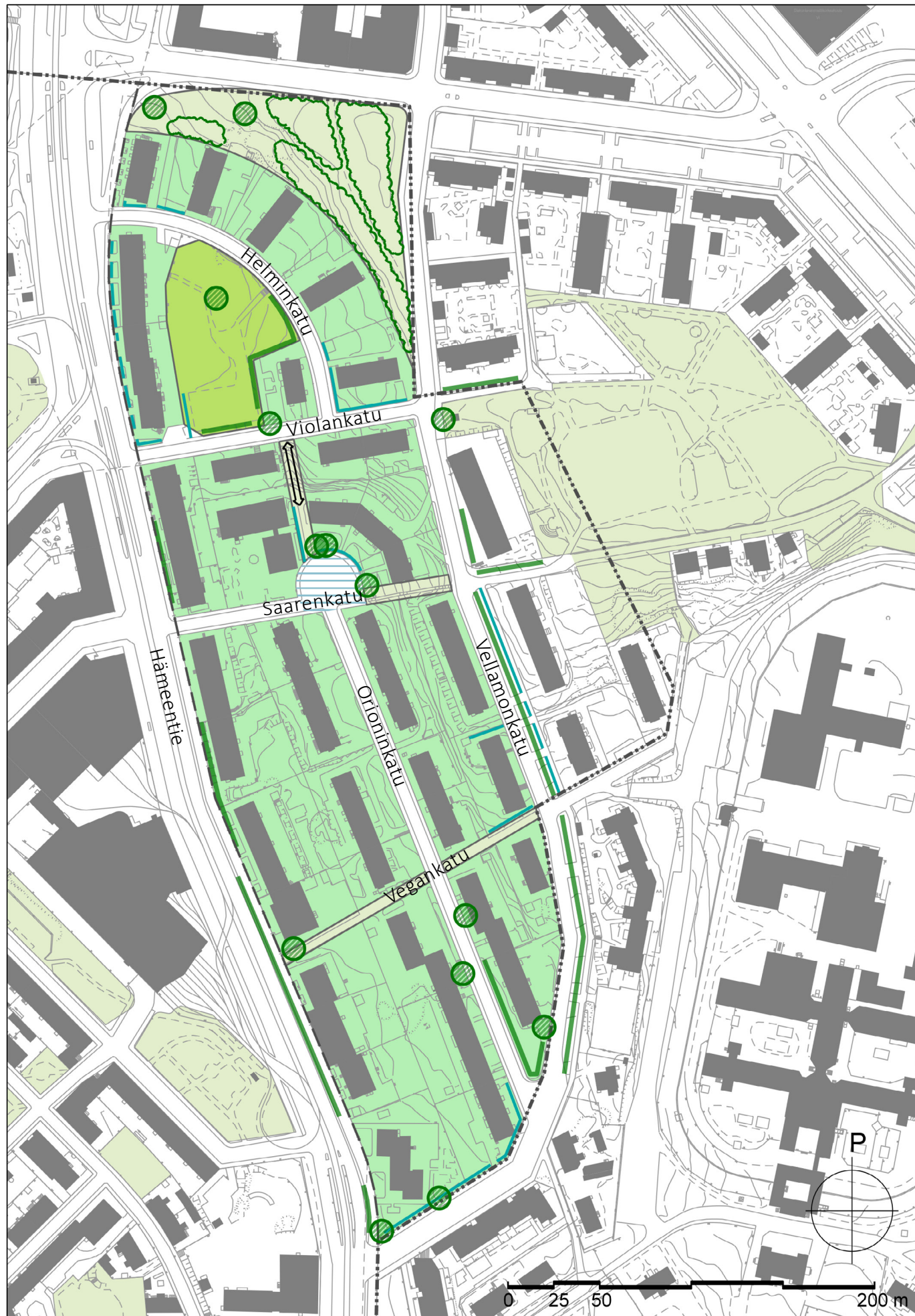

Alppiharjun, Vallilan ja Vanhan Hermannin ominaispiirteet

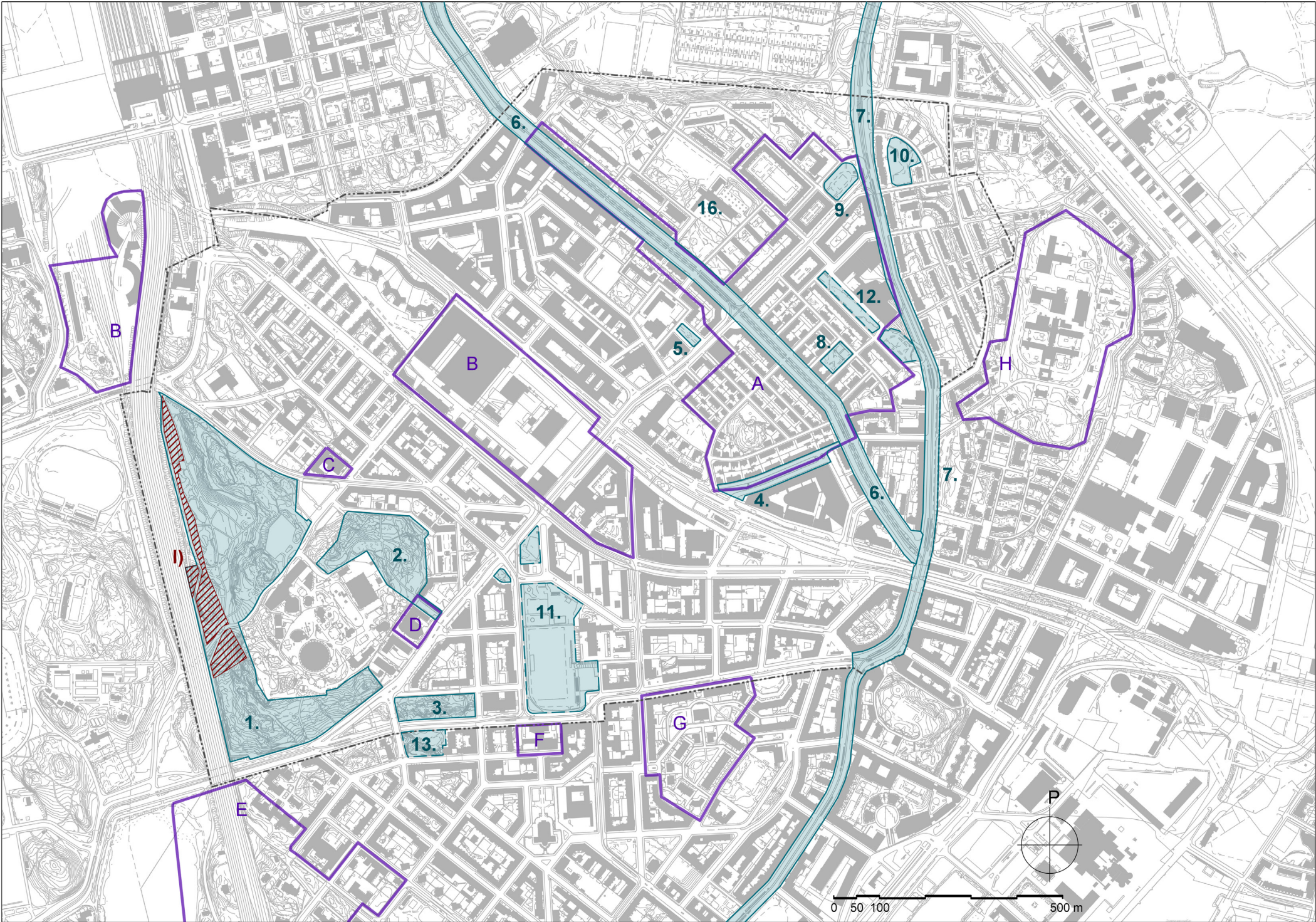
VANHA HERMANNI

KAUPUNKIVIHREÄ - puistot, pihat ja katuistutukset

- MERKITTÄVÄT OMINAISPIIRTEET**
- Kaupunkikuvallisesti merkittävä/tärkeä puurivi
 - Kaupunkikuvallisesti erittäin merkittävä puu
 - Laaja reunapuusto
 - Rajaavat pensasaidat ja pensasalueet
 - 1960-luvulle tyypillinen korttelipuisto
 - Tonttien kasvillisuus soljuu alueen läpi - luo puistomaisen yleisilmeen
 - Toteutumaton yhteystarve
 - Avoin julkinen tila
 - Puisto
 - Tarkastelualueen raja
 - Kaupunginosan raja - rajaa alueen, jota tämä kartta koskee

6. SUOJELUTILANNE JA ARVOYMPÄRISTÖT

ALPPIHARJUN, VALLILAN JA VANHAN HERMANNIN OMINAISPIIRTEET

Alueen suojelutilanne

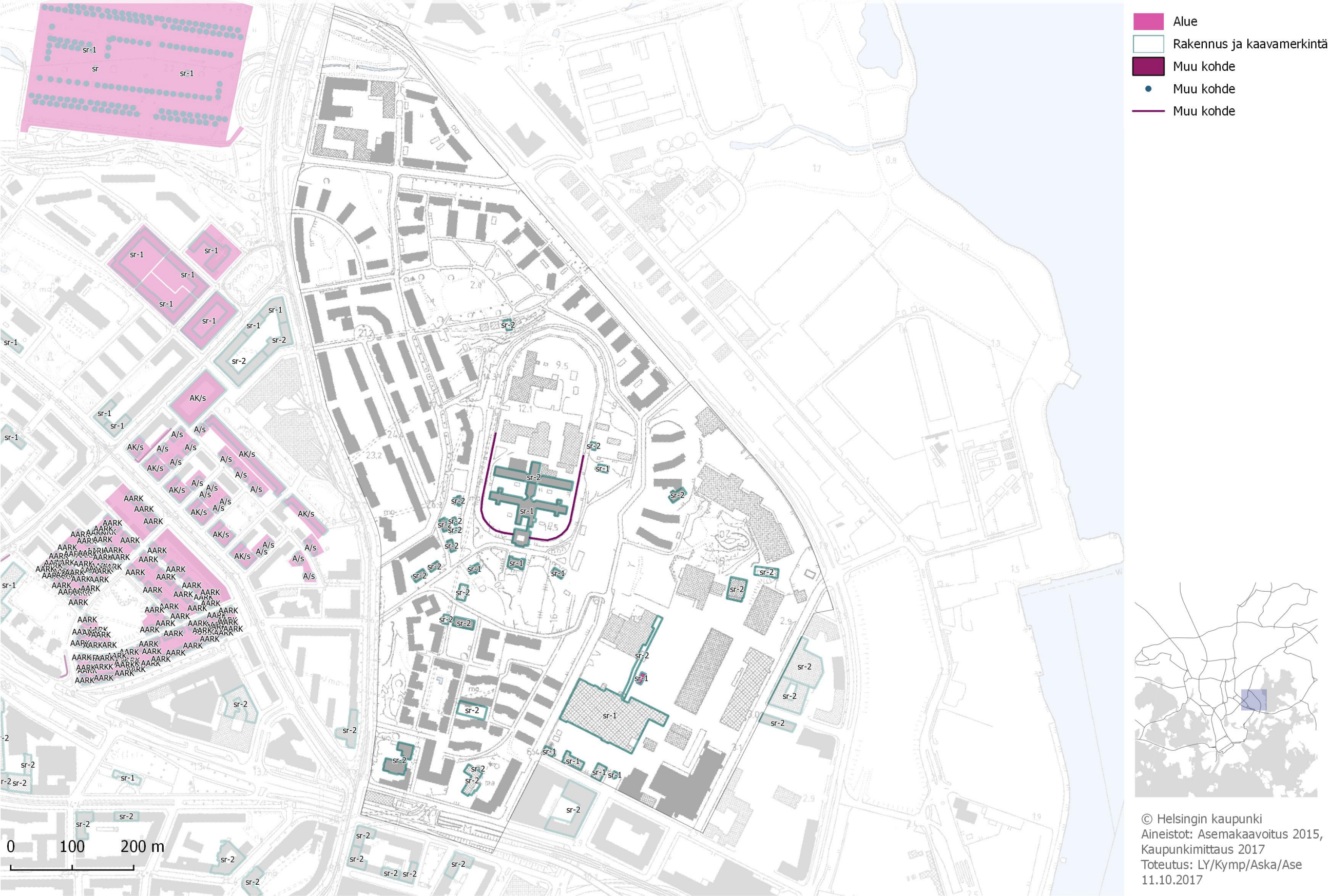
- RKY-ALUEET**
Alueella on seuraavat RKY-alueet:
- A Vallilan asuinalueet
 - B Pasilan veturitallit, konepaja ja SOK:n teollisuuskorttelit
 - C Alppilan kirkko
 - D Finlandiatalo, Kaupunginteatteri ja Kulttuuritalo
- Alue rajautuu seuraaviin RKY-alueisiin:
- E Eläintarhan huvilat ja yleishyödylliset laitokset
 - F Helsingin suomenkielinen työväenopisto
 - G Torkkelinmäen asuinalue
 - H Sörnäisten vankila

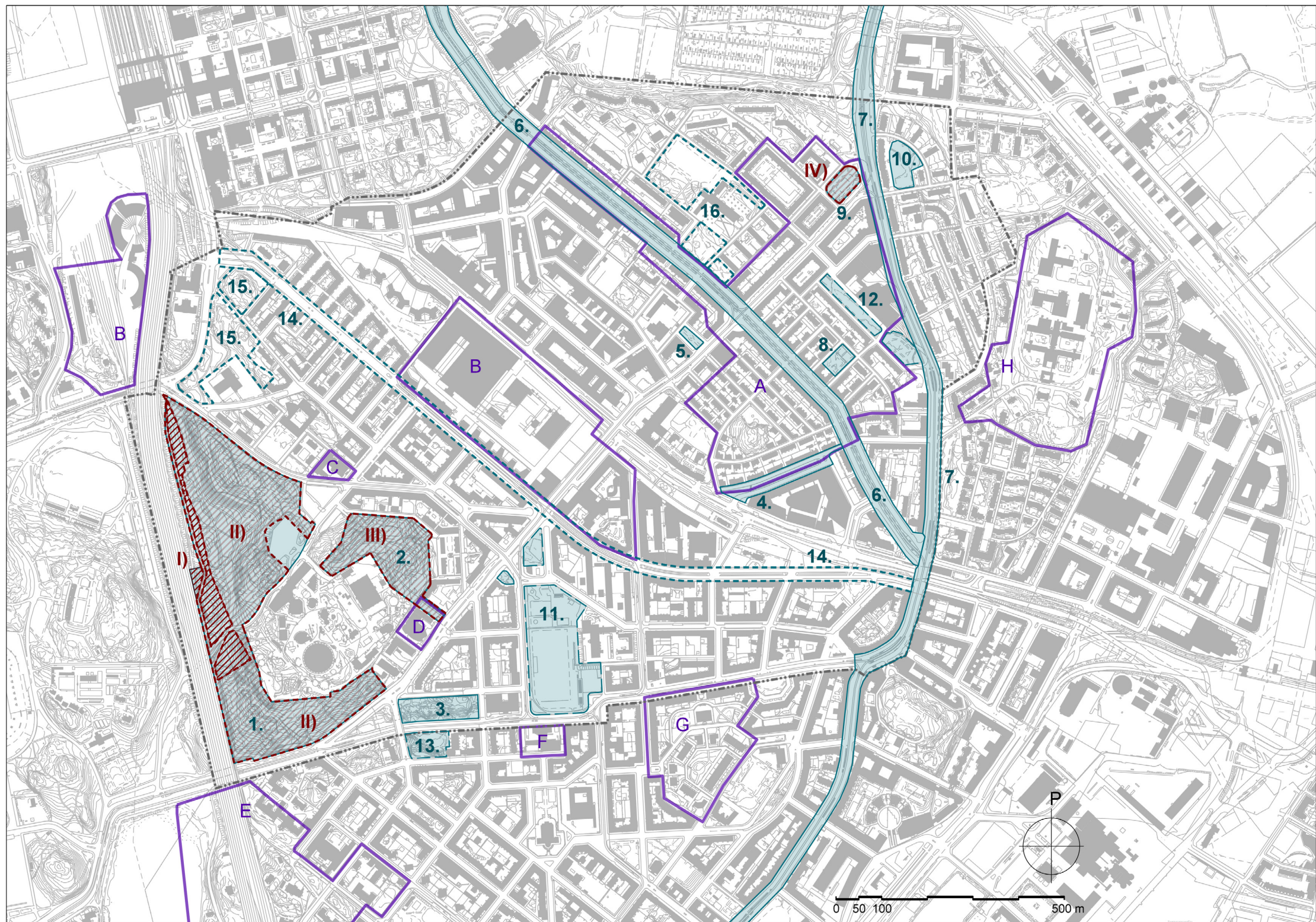
- ASEMAKAAVALLA SUOJELLUT PUISTOT**
Seuraavat alueet ovat asemakaavalla suojeltuja:
- I) Alppipuiston läntinen reuna

- ARVOYMPÄRISTÖT**
Arvoympäristöihin kuuluvat seuraavat alueet (katkoviivalla valmisteilla olevat):
- 1. Alppipuisto
 - 2. Leninipuisto
 - 3. Josafatinkalliot
 - 4. Päijänteen puisto
 - 5. Puijon puisto
 - 6. Mäkelänkatu
 - 7. Hämeentie
 - 8. Hartolanpuisto
 - 9. Paavalipuisto
 - 10. Helminpuisto
 - 11. Brahenkentän puistoakseli (Brahenkenttä, Kaarlenpuisto, Brahenpuisto, Brahenpuistikko ja Työläisäidinpuistikko)
 - 12. Hauhon puisto
 - 13. Alueeseen rajautuva Tauno Palon puisto

---- Tarkastelualueen raja

ASEMAKAAVALLA SUOJELLUT ALUEET, RAKENNUKSET JA KOHTEET OSA-ALUEELLA - Hermanninmäki

ALPPIHARJUN, VALLILAN JA VANHAN HERMANNIN OMINAISPIIRTEET

Alueen suojelutilanne

- RKY-ALUEET**
Alueella on seuraavat RKY-alueet:
A Vallilan asuinalueet
B Pasilan veturitallit, konepaja ja SOK:n teollisuuskorttelit
C Alppilan kirkko
D Finlandiatalo, Kaupunginteatteri ja Kulttuuritalo

Alue rajautuu seuraaviin RKY-alueisiin:
E Eläintarhan huvilat ja yleishyödylliset laitokset
F Helsingin suomenkielinen työväenopisto
G Torkkelinmäen asuinalue
H Sörnäisten vankila

- ASEMAKAAVALLA SUOJELLUT PUISTOT**
Seuraavat alueet ovat asemakaavalla suojeltuja:
I) Alppipuiston läntinen reuna

- ASEMAKAAVALLA SUOJELLUIKSI EHDOTETAAN LISÄKSI SEURAAVIA PUISTOALUEITA:**
II) Alppipuiston muut osat
III) Leninipuisto
IV) Paavalipuisto

- ARVOYMPÄRISTÖT**
Arvoympäristöihin kuuluvat seuraavat alueet (katkoviivalla valmisteilla olevat):
1. Alppipuisto
2. Leninipuisto
3. Josafatinkalliot
4. Päijänteen puisto
5. Puijon puisto
6. Mäkelänkatu
7. Hämeentie
8. Hartolanpuisto
9. Paavalipuisto
10. Helminpuisto
11. Brahenkentän puistoakseli (Brahenkenttä, Kaarlenpuisto, Brahenpuisto, Brahenpuistikko ja Työläisäidinpuistikko)
12. Hauhon puisto
13. Alueeseen rajautuva Tauno Palon puisto

- ARVOYMPÄRISTÖIHIN LISÄTTÄVIKSI EHDOTETAAN SEURAAVIA ALUEITA:**
14. Aleksis Kiven katu (merkittävä puistokatu)
15. Savonpuisto ja Saimaanpuistikko (kaupunkikuvallisesti erittäin merkittävä kokonaisuus)
16. Vallilan puisto, Hollolan puisto, Hattulanlehto (Vallilan kerrostunut puistokokonaisuus)

----- Tarkastelualueen raja

LÄHTEET

NYKYTILAN KARTAT

Helsingin kaupunki

NYKYTILAN VALOKUVAT

Kati Salonen ja Mona Schalin Arkkitehdit Oy

Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy

HISTORIAALLISET KARTAT JA VALOKUVAT

Arkkitehtuurimuseon arkisto AM

Helsingin karttapalvelu

Kansallisarkisto = KA

Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston asemakaava-arkisto = KSVA

Helsingin kaupungin rakennusviraston arkisto = HKR

Helsingin kaupungin museon kuva-arkisto, Finna = HKM tai HKM KA

Helsingin kaupunginarkisto = HKA

INTERNET-LÄHTEET, TIETOKANNAT

Sinettiarkisto (<https://yksa3.darchive.fi/YKSA3/public/archive/HELKA/>): digitaalinen kartta-aineisto, kertomukset Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta, rakennuskonttorin piirustukset

Finna (<https://www.finna.fi/>): vanhat valokuvat ja piirustukset

www.mfa.fi/arkkitehtiesittely

arska-tietokanta

kartta.hel.fi

http://www.rky.fi/read/asp/r_default.aspx

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Ahokanto, Minerva 2000: Vallilan teollisuusalueen suojelutavoiteselvitys. Helsingin kaupungin museo, moniste.

Arkkitehtitoimisto Brantberg – Lindh – Lunkka Oy. 1997. Helsingin kantakaupungin rakennuskulttuuri-inventointi. Vallilan ja Hermannin kaupunginosien inventointi.

Helsingin kantakaupungin historiallisten puistojen kaavoitus- ja suojelutilanne 2011 (KSV, julkaisematon kesäharjoittelijan keräämä aineisto 2011)

Livady Oy 2011-2012. VR:n konepajan alueen rakennushistorialliset selvitykset.

Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy 2016. Alppipuiston ympäristön yleissuunnitelma. Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto.

Peltola, Katariina 2012.- Ennen II maailmansotaa asemakaavoitettuja, helsinkiläisiä puistoja. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto.

Virearc – arkkitehdit ja maisema-arkkitehdit Oy 2003. Kallio-Hermannin puistojen historiallinen ja kaupunkikuvallinen selvitys.

Kati Salonen ja Mona Schalin Arkkitehdit Oy 2015. Stadin ammattiopisto Taucherin talo Nilsiäkatu 6. Stadin ammattiopisto Sturenkatu 18. Stadin ammattiopisto Sturenkatu 22. Rakennushistorialliset selvitykset. Tilaaaja: Tilakeskus

PAINETUT LÄHTEET

Cullen, Gordon 1961. Townscape. The Architectural Press.

Hakkarainen, Helena-Putkonen, Lauri 1995. Helsingin kantakaupungin teollisuusympäristöt. Helsingin kaupungin museo.

Heikkilä-Kauppinen, Marja 2012. Saanko luvan? 200 vuotta pääkaupungin rakennusvalvontaa - satavuotias rakennusvalvontavirasto. Helsingin kaupunki.

Helsingin kaupungin historia

Jokinen, Teppo 1993. Erkki Huttunen 1901-1956 arkkitehti. Abacus ajankohta 3. Suomen rakennustaiteen museon monografiasarja.

Karisto, Maria e.a. 2015. Kysykää Essiltä. Elisabeth Kochin puutarhat. Maahenki 2015.

Keinänen, Timo 1993. Martti Välikangas 1893-1973 Arkkitehti. Suomen rakennustaiteen museonmono-

grafiasarja.

Lagus-Waller, Märta 2006. Elna Kiljander Arkitekt och formgivare. Svenska litteratursällskapet i Finland

Lynch, Kevin 1960. The Image of the City. The M.I.T Press

Makkonen, Leena toim. 2004. Opintieillä Helsinkiläisiä koulurakennuksia 1880-1980. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja 2004:12.

Mäkinen, Anne 2016. Rakennuksia helsinkiläisille. Gunnar Taucher kaupungin arkkitehtina 1924-1941. Helsingin kaupungin museo.

Nikula, Riitta 1976. ”Yksinkertaista, asiallista, tarkoituksenmukaista” : piirteitä Gunnar Taucherin arkkitehdintyöstä. 47-76, Taidehistoriallisia tutkimuksia 2. Taidehistorian seura.

Nikula, Riitta 1988. Armas Lindgren 1874-1929 arkkitehti. Suomen rakennustaiteen museo.

Nikula, Riitta 1981. Yhtenäinen kaupunkikuva 1900-1930. Suomalaisen kaupunkirakentamisen ihanteista ja päämääristä, esimerkinä Etu-Töölö ja Uusi Vallila. Helsinki 1981. Bidrag till kännedom av Finlands natur och folk.

Paavilainen, Simo red. 1982. Nordisk klassicism 1910-1930. Finlands arkitekturmuseum.

Neuvonen, Petri toim. 2006. Kerrostalot 1880-2000. Rakennustietosäätiö.

Niskanen, Aino 2005. Väinö Vähäkallio ja hänen toi-

mistonsa. Arkkitehdin elämäntyö ja verkostot. Teknillinen korkeakoulu

Salonen, Marja 2000. VR:n Pasilan konepaja-alue. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja 2002:16.

Salokorpi, Asko 2001. Selim A. Lindqvist, arkkitehti. Kustantajat sarmala Oy / Rakennusalan kustantajat RAK. 2001

Sinkkilä, Jyrki- Donner, Julia- Mannerla-Magnusson, Meri 2016. Unelma paremmasta maailmasta. Moderni puutarha ja maisema Suomessa 1900-1970. Aalto-yliopiston julkaisusarja

Stenius, Olof toim. 1969. Helsingin asemakaavahistoriallinen kartasto. Pro-Helsingfors säätiö.

Sundman, Mikael 1983. Helsingin rakentumisen vaiheet – Stadier i stad. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto YB 1 / 83.

Sundman, Mikael- Schalin, Mona toim. 1988. Bertel Jung Surkaupungin hahmottaja. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto

Wager, Henrik 2009. Teollisuuden ja yhteiskunnan palveluksessa – Arkkitehti Bertel Liljequist (1885 – 1954) tuotantolaitosten suunnittelijana maailmansotien välisenä aikana. Helsingin yliopisto

Viljo, Eeva Maija 1985. Theodor Höijer. En arkitekt under den moderna storstadsarkitekturens genombrott i Finland från 1870 till sekelskiftet. Suomen muinaismuistoyhdistyksen aikauskirja 99. Helsinki 1985.

